

HATAY HALKEVİ'NİN FAALİYETLERİ VE HATAY HALKEVİ DERGİSİ (1939-1951)

Dr. Volkan PAYASLI*

ÖZET

İki dünya savaşı arası dönemde Türk dış politikasında önem arz eden Hatay meselesinin çözüme erişmesinde siyasi/diplomatik mücadeleden ziyade kültürel anlamda da çaba gösterilmiştir. Nitekim Türkiye'nin genelinde dokuz kolda faaliyette bulunan halkevleri, Hatay'da üç kolda (1937 ile 1939 arası) çalışmalarını sürdürerek Hatay'ın Türkiye'ye iltihakını sağlamış ve diğer halkevlerinden farklı bir misyon üstlenmiştir. Çalışmada bu farklılıklar ortaya konularak, halkevlerinin Hatay'ın Türkiye'ye iltihakı sonrasındaki toplumsal dönüşümü sağlama ve milli kültür yaratma yolundaki çalışmalarına analitik bir bakış açısıyla yer verilmiştir. Bu çalışmayla sıklıkla siyasal mücadele üzerine kurgulanan Hatay tarih yazımında fazlaca değinilmeyen (özellikle 1939 sonrası) halkevleri ve faaliyetleri arşiv belgeleri ışığında, döneme tanıklık edenlerin ifadeleri ve yerel basının ekseninde ele alınarak literatüre katkı sağlanmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: CHP, Hatay Halkevi, Hatay Halkevi Dergisi, Kültür, Suriye, Toplum.

Hatay People Houses Magazine and Facilities of Hatay People Houses

ABSTRACT

During the era between the two world wars, not only political/diplomatic but also cultural efforts were made to solve 'the Hatay issue' which was important for the foreign policy of Turkish Government. Thus, 'people houses', which were active in nine branches throughout Turkey, provided adherence of Hatay to Turkey by continuing their mission in Hatay in three branches (1937-1939) and undertook a different mission from the other 'people houses'. In this study, facilities of 'people houses' which were to create a national culture after the adherence of Hatay to Turkey were given place in an analytic way by putting forward these differences. With this study, under the light of archive documents of 'people houses', the perspectives of the witnesses and local press of the period, it is aimed to discuss

* Bartın Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü, (vpayasli @bartin.edu.tr)

'people houses' and their facilities, which were not covered (especially after 1939) in the history writing process of Hatay and thus, to make contribution to the literature.

Keywords: Republic People Party, Hatay People Houses, Hatay People Houses Magazine, Culture, Syria, Sociate.

GİRİŞ

Fransa'nın İskenderun Sancağını ele geçirme düşüncesi, Birinci Dünya Savaşı devam ederken 1916'da İngiltere ile yapılan Sykes-Picot Anlaşması'nda ortaya çıkmıştır.¹ Bu bağlamda bölgeye yönelik işgaller devam ederken Milletler Cemiyeti yasasının 22. maddesi ile öngörülen ve 28 Haziran 1919'da kurulmuş olan "Mandat" sistemine paralel olarak, San Remo toplantısında Suriye ve onun parçası sayılan Lübnan "A" türü mandat statüsüyle Fransa yönetimine verilmiştir.² Osmanlı Mebusan Meclisi 28 Ocak 1920 tarihindeki toplantısında, ulusal kurtuluş hareketinin temel ilkelerini "Misak-ı Milli" adı altında ilan etmiştir. Bu amaçla Tayfur Sökmen, 29 Mayıs 1920'de Ankara'ya çektiği telgrafta, İskenderun ve çevresinin Misakı Milli'ye dâhil olup olmadığını öğrenmek istemiştir. Mustafa Kemal Paşa, Miralay Recep Bey vasıtasıyla verdiği cevapta: "İskenderun Sancak'ı ve havalisinin Misakı- Milli hudutları içinde olduğunu, Maraş'ta teşekkül eden ikinci kolordu komutanlığı ile temas edilmesini emrediyorlardı."³ Sancak'ın işgal edilmeyen yer arasında ve Misak-ı Milli sınırları içinde olduğu dile getirilmiştir. Böylelikle Sancak meselesi ortaya çıkmıştır.

Bölgede süren çete savaşları ve Sakarya Savaşı sonunda, 20 Ekim 1921'de Franklin Bouillon ile Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal Bey arasında Ankara Antlaşması yapılmıştır. Antlaşmaya göre kurulan "İskenderun Sancağına" özel idare şekli tanınmış, Türk ırkından olan sakinlerin kültürlerini geliştirmek için her türlü kolaylık sağlanmış, Türkçe resmi dil olmuştur.⁴ 1930'lu yıllara gelindiğinde bir dünya savaşının yaklaşma ihtimali Fransa'nın mandater yönetimi sonlandırma düşüncesini ortaya çıkmıştır. Zira 9 Eylül 1936'da

¹ Yuluğ Tekin Kural, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Paylaşılması**, Kalite Matbaa, Ankara, 1976, s.13

² İsmail Soysal, "Hatay Sorunu ve Türk-Fransız Siyasal İlişkileri (1936-1939)", **Belleten**, CXLIX, S.193-195, 1986., s.80.

³ Tayfur Sökmen, **Hatay'ın Kurtuluşu İçin Harcanan Çabalar**, TTK, Ankara, 1992, s.35.

⁴ **TBMM Zabıt Ceridesi**, C.14, Devre 1, İçtima 2, Ankara, 1958, s.24-26.

Fransa ile Suriye arasında imzalanan anlaşma gereğince Suriye'ye bağımsızlık tanınmasına rağmen İskenderun Sancağına dair açık bir hüküm yoktu. Yalnız anlaşmanın 3.maddesine göre Fransa Suriye'den çekilirken, Sancak'taki hak ve yükümlülüklerini, yeni Suriye Hükümeti'ne devredecekti. Bu durum Türkiye'de büyük tepki uyandırmıştır. 9 Ekim 1936'da Fransa'ya nota verilmiştir.⁵ Bu kaygı verici ortamda Türk Hükümeti halkevleri vasıtasıyla bölgede yerel elitlerinde desteği ile örgütlenme yoluna gitmiştir.

Türkiye genelinde 1932'de kurulup dokuz kolda faaliyet gösteren halkevleri⁶, manda idaresinin nizamnamesinde yer alan siyasi teşekküllerin kurulmasının yasak olması ve Türklerin baskı altında bulunması sebebiyle⁷ Hatay'da resmi manada 1937'de kurulup⁸, üç kolda çalışmalarını sürdürmüştür.⁹ Bunlar: emniyet kolu, hukuk kolu,

⁵ Baskın Oran, **Türk Dış Politikası, C.I(1919- 1980)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s.278-279.

⁶ Milli Mücadele'nin kazanılmasından hemen sonra cumhuriyetin öncü kadroları Osmanlı İmparatorluğunun toplumsal yapısından farklı olarak arzu ettiği ulus devlet düşüncesini pratikte gerçekleştirmek, toplumsal dönüşümü sağlamak, cumhuriyet ideolojisinin toplumun geniş kesimlerine öğretmek üzere 19 Şubat 1932'de 14 ilde halkevi açmıştır. Halkın, Cumhuriyet Halk Partisine (CHP) ve devlete bağlılığı halkçılık ilkesiyle sağlanarak toplumsal bütünlük esas alınmıştır. Halkı, Atatürk devrimleri doğrultusunda siyasi ve ideolojik eğilimlerini gerçekleştirmek üzere halkevleri kısa zamanda Türkiye genelinde yaygınlaşmıştır. Bkz: Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevleri: ideoloji ve Mimarlık**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s.61-66; Anıl Çeçen, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, Cumhuriyet Yayınları, İstanbul, 2000, s.91-92.

⁷ Remzi Siliöz, "*Halkevi Teşkilatı*", **Yenigün**, 25 Mart 1944.

⁸ Daha önceleri halk grubuna bağlı olarak gayri resmi anlamda kurulan halkevlerinin, kesin olarak kuruluşuna dair bir tarih yoktur. Halk Grubu Reisi Abdülğani Türkmen, çok büyük bir evini döşeyerek, grubun emrine vermişti. Halk bu evde toplanmış, merasimler yapmıştır. Bkz: Remzi Siliöz, **Hatay İli ve Milli Mücadele Yılları**, Ankara Kitapevi, Bursa, 1937s.75. Başbakanlık Arşivi'nden temin edilen bir belgede halkevlerinin kuruluşu 1936 olarak ele alınmıştır. Bkz: **BCA.**, 490.1.0.0, Yer no: 962.726.2. Zira belgeyi doğrulayan haberler de vardır. 23 Nisan 1936'da 23 Nisan Bayramı münasebetiyle Şükrü Balcı halka konferans vermiş, mektepli kızlar da marş söylemiştir. Bkz: **Yenigün**, 29 Nisan 1936.

⁹ Sancak Maarif Müfettişi Pierr Bazantay ise eserinde 1937 ortalarına doğru Antakya'da yerel bir spor kulübü olan "Le Genç Spor" isimi değiştirilmiş ve "*La Maison Du Peuple D'Antioch*" yani Antakya Halkevi kurulduğunu, esas merkezi Antakya olan Halkevi, kısa bir süre içinde de Reyhanlı ve Belen kazalarında şubelerini açtığını ifade etmiştir. Bkz: Pierre Bazantay, **La Penetration De l'enseignement Dans le Sandjak Automene d'Alexandrette** Beyrauth, Imprimerie Catholique, 1935s. 14. Ayrıca Aktepe Halkevi'nin açılışıyla ilgili bir fotoğraf için bkz: EK-1

propaganda kolaydı. Emniyet kolunun yöneticisi Türkiye’den gelen komiser Fehmi Kasapbaşı olmuş, bu kola bağlı belleri tabancalı halk polisleri oluşturulmuştur. Hukuk kolu ise Türkiye’den gelen hukukçular tarafından kurulan Sulh Mahkemeleri vasıtasıyla vatandaşlar arasında meydana gelen davaları sulh yoluyla çözmeye çalmıştır.¹⁰ Konumuz açısından önemli olan bir hususta diğer halkevlerinden farklı olarak bu üç ana kola bağlı faaliyet gösteren alt birimlerin olmasıydı. Bunlar: Matbuat Kolu, Sıhhat Kolu, İskân ve İaşe Kolu ve Nüfus Dairesi idi.¹¹

Halkevleri bir yandan köylere öğretmen göndererek köylüye okuma-yazma öğretmekte bir yandan yapılacak seçimlerde halkın Türkiye lehinde oy vermesi için faaliyette bulunmaktaydı. Dâhiliye Vekâleti raporlarında durum şöyle anlatılmaktaydı:¹²

“Kültür işlerini idare ve köylerde kurslar açarak halkı okutmak için yedi kişilik bir komite teşkil etmiştir. Bu komite tatil zamanı boş muallimleri toplayarak köylere sevk etmek üzere hazırlık yapmaktadır. Teşekkül edilen komite azaları, Dr. Sıtkı Osman, Bursa Erkek Lisesi Türkçe muallimi Remzi, Antakya Köprü Mektebi Müdürü Mustafa, Antep muallimlerinden Şükri, Eczacı Nutku, Eczacı Mihsin İzzet ve Avukat Sıtkı Attardan’dan ibarettir.”

Sancak Mutasarrıfı Hüsnü Barazi¹³, Türk kültürünün gelişmesini önlemek için köylerde açılan alfabe kurslarına gönderilen Türk öğretmenlerini vazifeden men etmek için 22 Temmuz 1937 tarih ve 1044/9 nolu 102 vazife kararını yayımlamıştır.¹⁴ Propaganda için

¹⁰ Nuri Aydın Konuralp, **Hatay’ın Kurtuluş ve Kurtuluş Mücadelesi Tarihi**, Hatay Postası Gazete ve Basımevi, İskenderun, 1973.s.152.

¹¹ Bu kolların faaliyetleri ile ilgili geniş bilgi için bkz: Remzi Siliöz, *“Halkevi Teşkilatı”*, **Yeniğün**, 25 Mart 1944.

¹² **Cumhurbaşkanlığı Arşivi**, A 4, D 74-1, F 19-51.

¹³ “150-200 sene evvel Hama’ya yerleşmiş olan Kürt Barazi aşiretinden Süleyman Ağa’nın oğlu olup 1882’de Hama’da doğmuştur. Kürtçülük faaliyetinde bulunan Barazi, 1927’de Ermenilerle hareket etmiştir. Suriye Kürtlerini temsilen Ermenilerin Paris’te düzenlediği kongreye katılmıştı.1934’te Suriye Maarif Veziri olmuştur. Bu esnada sancak mekteplerinde Türkçe ders yapılmaması yolunda talimat vermiştir. 1936’da İskenderun Mutasarrıfı olmuştur. Fransızlar ve Vatanilerle hareket etmiş, tatil günlerinde evine Arap bayrağı asmıştır. Arap Birliği için faaliyette bulunmuştur. Türk memurları görevinden uzaklaştırmıştır. 1936 seçimlerinde Türk propagandasını önlemek için Yeniğün gazetesini kapatmıştır. Türk düşmanı Durieux ile çalışmış ona vekâlet eden Domenk’i ikna ederek Türk Halkevlerini kapatmıştır. Ermeni mebus Moses Derkalosyan ile Avukat İzmirliyan, Arsuzi kardeşler en iyi elemanlarıdır”. Bkz: **Cumhurbaşkanlığı Arşivi**, A IV-18-c, D 74-1, F 21-26.

¹⁴ **Cumhurbaşkanlığı Arşivi**, A IV-18-c, D 74-1, F 21-28.

Hatay Arap köylerine gönderilecek muallimleri Halep'te Necmettin Vafi başkanlığında bir komisyon seçmiş, iki kafiye olarak gönderilecek 150 öğretmenin başında Halep Spor Teşkilatı Şefi Neşet Verrak'ın yer almıştır.¹⁵ Yine Arap birliğini gerçekleştirmeye çalışan Sancak Mutasarrıfı Hüsnü Barazi, Yüksek Komiserliğe vekâlet eden Domenk'i ikna ederek Türk halkevlerini kapatması için baskı yapmıştır.¹⁶ Ermenilerle bir takım muhalif kesim halkevlerinin, CHP'nin uzantısı olduğu ve iltihak amacı güttüğünü dile getirmişlerdi. Bu duruma engel olmak için bölgenin ileri gelenleri halkevinden başka bir teşekkülün kurulmasına karar vermiştir. Bu teşekkülün adının da "*Sancağı Koruma Cemiyeti*" adı altında yeniden kurulması amaçlanmıştır. Cemiyet'in ilk kongresinin açılışının da Abdurrahman Mürsel tarafından yapılması kararlaştırılmıştır.¹⁷

Türk Hükümeti tarafından örgütlenen halkevlerinin faaliyetlerine engel olmak üzere Suriye Hükümeti'nin desteğiyle bölgede Araplar da kültür kulüpleri kurmuşlardır. Arap aktivizmine geniş ölçüde yer veren Delal Arsuzi Elamir "*Zeki al Arsuzi and Syrian-Arab Nationalism In The Periphery: The Alexandretta Crisis Of 1936-1939*" aynı zamanda Keith Watenpaugh, "*Creating Phantoms: Zaki al-Arsuzi, the Alexandretta Crisis and The Formation of Modern Arap Nationalism in Syria*", adlı makalelerinde Arapların, "*Antakya Araplık Kulübü (Nadi al Uruba)*", "*Antakya Güzel Sanatlar Kulübü (Nadi al Fünun Al Jamilah)*," "*Antakya Alevi Diriliş Okulu (Maktab al-Nandah Al Alawiyyah)*", "*Arap Diriliş Okulu'u (Maktab al-Nandah Al-Arabiyyah)*" kurduğunu ele almıştır.¹⁸

1938 yılının Ağustosundaki seçimler için hem Arap kültür kulüpleri hem de halkevleri çalışmalarına ağırlık vermiştir. Pierri Bazantay¹⁹, *Conflic De Nationalites Au Proche-Orient, (Le Sandjak*

¹⁵ **Cumhurbaşkanlığı Arşivi**, A IV-18-c, D 74-1, F 19-21.

¹⁶ **Cumhurbaşkanlığı Arşivi**, A-IV-18-c, D 74-1, F 21-28.

¹⁷ Cemiyetin oluşumu ve kongre teklifini önerenler şu kişilerdi: Ortodoks Ardan Polaavarcı, Alevi Şeyhi Süleyman, Hayik Balyan, Kırıkhan'da Bion, Antakya Ortodoksları'ndan Dr. Alber, Süreyya Halef, Nafia Reisi Rasim. Bkz: **Cumhurbaşkanlığı Arşivi**, A 4 18-c, D 74-1, F 21-68.

¹⁸ Dalal Arsuzi-Elamir, "*Zeki al Arsuzi and Syrian-Arab Nationalism In The Periphery: The Alexandretta Crisis Of 1936-1939*", Beirut texte und studien, Band 96, s. 315. Keith Watenpaugh, "*Creating Phantoms: Zaki al-Arsuzi, the Alexandretta Crisis and The Formation of Modern Arap Nationalism in Syria*", *International Journal of Middle East Studies*, v. 28, n. 3 (August, 1996),s .375.

¹⁹ Pierri Bazantay, 1899'da Fransa'da doğmuştur. Fransa ve Paris Üniversitesi'nde fen doktoru ünvanı almıştır. 1920-1923 Beyrutta kolejinde bulunmuştur. Eski papaz okulu

D’Alezandrette 1934-1939),” adlı raporunda yaşananları şöyle anlatmaktaydı.²⁰

“Antakya Halkevi’nin görevlileri de sürekli olarak ikinci derece seçmenleri ile istiarelerde bulunuyorlar ve bu kişilerdeki tereddütleri gideriyorlardı... Sancağın bağımsızlığı için görev yapan Halkevi komitesi tarafından bütün Türklere endişe etmemeleri gerektiği ve gözlemcilerle Sancak bölgesindeki Türk toplumunun ne kadar önemli olduğunu gösterecek çalışmalara hemen başlanması gerektiği açıklaması yapıldı... Bunun yanı sıra, Hatay’ın bağımsızlığı için çalışan Halkevi ve diğer taraftaki Arap Birliği grupları, büyük bir çalışma içine girerek, kendi tezlerini kanıtlamaya yarayacak tarih, arkeoloji, demografi, çalışma hayatı, dil kökenleri gibi konularda broşür hazırlıyorlardı.”

1938’in sonlarına kadar milli birlik ve beraberliğin sağlanması üzerine faaliyet gösteren Hatay Halkevleri, Türkiye’deki halkevlerinin şubelerinden farklı bir misyon üstlenerek halka okuma-yazmaya ve yaklaşacak olan seçimlerde Türkiye lehinde oy vermelerine yönelik çalışmaları yoğunluk kazanmıştır.²¹ Nihayetinde 2 Eylül 1938 tarihinde Hatay Devleti kurulmuştur. 1939 Mart’ından itibaren Almanya ve İtalya’nın revizyonist politikaları, Avrupa’nın savaşa doğru gidişi Türk-İngiliz ittifakına yol açmıştır. Fransa bu blokta yer

mezunu bir Fransız gönüllü askeridir. Askerliğini (Suriye’de askerlik yapmıştır.) bitirdikten sonra bakalorya imtihanını verir ve Antakya Lisesi öğretmenliğine tayin edilir. Okula girişinden itibaren idareye karşı ve kısa zamanda Sancak eğitim işlerinde söz sahibi olur, müfettişliğe tayin edilir. Terfi, tayin, bütçe, ödenek ve inşaat işleri onun elindedir ve tam yetkili olarak bunlar Fransız sömürü zihniyetine uygun bir şekilde kullanılır. Halk arasında ayrılık sokma ve Türklük aleyhinde yapılan hareketleri destekler. Resmi ödeneğin sağladığı imkânlarla Fransa’da üniversiteyi bitirir, sonra doktora yapar. 1938 yılında istifa etmek zorunda kalır ve Hatay’ı terk eder. Giderken Hatay eğitimi ile ilgili bütün evrakları alıp götürür. Bu kişinin Türk halkının eğitim ve kültür hayatı üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Bkz: Şinasi Soyer vd., **Hatay İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim**, MEB, Hatay, 1998, s.43; Ayrıca bkz: Refik Kireççi, **Antakya**, Seçenek Ofset, İskenderun, 1998, s.62.; Konuralp, **a.g.e.**,s. 212.; Tarık Mümtaz, **Çizgiler ve Bilgiler**, Halep, 1935.s.12

²⁰ Pierre Bazantay, *Conflic De Nationalites Au Proche-Orient*, (Le Sandjak D’Aleazandrette 1934-1939), Ed. Armenag Aprahamian, (Membre Du Conseil National Armenien), La France Et La Question D’Orient, Rapport Nu. 3, <http://www.haybachdban.org/Armenie-Occidentale/Departement-Interieur/Analyse/LE-SANDJAK-D-ALEXANDRETTE-Rapport-N%C2%B03.pdf> s 19-24.(04.11.2013).

²¹ Detaylı bilgi için bkz: Volkan Payaslı, “*Halkevlerinin Hatay’daki Faaliyetleri ve Hatay’ın Türkiye’ye Katılımı Sürecindeki Rolü Üzerine Bir Değerlendirme(1937-1939)*” **History Studies**, Volume 3/Issue 1 2011.s 230-247.

almak için Hatay'dan vazgeçmek durumunda kalmış, Fransa ile Türkiye arasında 23 Haziran 1939'da Türkiye ile Suriye arasında toprak sorunlarının kesin çözümüne ilişkin anlaşma imzalanmış, Hatay Türkiye'ye verilmiştir.²² Bunun üzerine, 29 Haziran 1939'da son toplantısını yapan Meclis, oybirliği ile Türkiye'ye katılmaya ve Meclis'in dağılmasına karar vermiştir.²³ Siyasi mücadeleden ötürü halkevi şubelerinin (Türkiye'dekine benzer) açılması da geç olmuştur. Çalışmada konu halkevleri şubelerinin kuruluş, faaliyetleri, kapanışı ve Hatay Halkevi Dergisinin içerik analizi şeklinde tematik olarak analiz edilecektir.

1. Hatay Halkevleri Şubesinin Kollarının Açılması

Halkevlerinin Hatay'da örgütlenmesini sağlamak üzere CHP'nin doğrultusunda hareket edecek kişilere görev dağılımı 1938 yılının sonunda verilmiştir.²⁴ Ancak 6 Ocak 1939'da Antakya'da tam teşekküllü olarak halkevinin kolları faaliyete geçmiştir. Antakya Halkevi Başkanlığı'na getirilen Samih Azmi Ezer²⁵, halkevinde 9 kol açıldığını belirtmiştir. Bu kollar şunlardı:²⁶ Dil Tarih ve Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kütüphane ve Neşriyat, Köycülük, Müze ve Sergi. Kırıkhan'da da halkevleri 8 kol halinde faaliyete başlamıştır.²⁷

²² TBMM Zabıt Ceridesi, C 3, D VI, 1939, s.430-437.; Anlaşma metni için bkz: **Hatay**, 4 Temmuz 1939.

²³ Abdurrahman Melek, **Hatay Nasıl Kurtuldu?**, TTK, Ankara, 1991,s.84.; Sökmen, a.g.e.s.117.; Ayrıca Hatay Tarihini ele alan çalışmalara bkz: Hulki Öcal, **Hatay Savaşı**, Desen Matbaası, Ankara, 1953.; Hamdi Selçuk, **Bütün Yönleriyle Hatay'ın O Eski Günleri**, İstanbul, Sucuoğlu Matbaa, 1972.; Selim Çelenk, **Hatay'ın Kurtuluş Mücadelesi Anıları**, Antakya Gazeteciler Cemiyeti, Hatay, 1987.; Tarık Mümtaz Göztepe, **Hatay Albümü**, İstanbul, Ülkü Matbaa, 1942.; Selim Çelenk, **Hatay'ın Kurtuluş Mücadelesi Anıları**, Antakya Gazeteciler Cemiyeti, Hatay, 1987.

²⁴ **Yenigün**, 28 Kasım 1938.

²⁵ Sicil Varakasında Antakya'da 1306'da doğduğunu belirtmiştir. Antakya Rüştüyesinden mezundur. Sınavla İstanbul Hukuk Fakültesi'ne kabul edilmiş, ailevi sebepler yüzünden mezun olamamıştır. Mesleği çitçidir. Bkz: **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 950.683.1. s53.

²⁶ 1938 yılının Kasım ayında Tarih, Dil ve Edebiyat Kolu Şefi: Bekir Sıtkı Kunt, Müzik Kolu Şefi: Sıtkı Muhiddin Paşa, Gösteri Kolu Şefi: Remzi Siliöz, Neşriyat Kolu Şefi: Şükrü Balcıoğlu, Halk Kursları Kolu Şefi: Nuri Aydın, Sosyal Yardım Kolu Şefi: Dr. Vedi Bilgin, Spor Kolu Şefi: Şekip İnal, Köycülük Kolu Şefi: Süleyman'dı. Bkz: **Yenigün**, 6 Ocak 1939.; Sami Azmi Ezer, Antakya'da yeterli eleman olduğu için 9 kolda faaliyete geçtiklerini, halkevlerinin herkese açık olduğunu belirtmiştir. Bkz: **Yenigün**, 11 Ocak 1939.

²⁷ Halkevi başkanı Cevat Abalı'dır. Halkevinin kolları ve azaları için bkz: **Yenigün**, 21 Ocak 1939.

İskenderun Halkevi başkanı Hamdi Selçuk²⁸ ise, 9 kolda faaliyete geçtiklerini Yenigün gazetesine bildirmiştir. Selçuk, Hatay'daki halkevlerinin Türkiye'deki nizamnamelere uygun şekilde açıldığını ilan etmiştir.²⁹ Böylelikle, Türkiye'deki uygulamaların Hatay'a da yansıdığını görmekteyiz.

Halkevlerinin kollarına aza olabilmek için hiçbir şart aranmamıştır. Halkın ilgi duyduğu alana, faydalı olabileceklerini düşündükleri kollara yazılmak üzere her gün saat 9'dan 12'ye, 14'ten 18'e kadar parti binasındaki halkevine müracaat etmeleri yeterliydi. 15 Ocak'tan itibaren halkevleri, Türkçe okuma yazma dersaneleri açacağından okumak isteyen vatandaşlardan erkekler, halkevinde Mustafa Lütfü Akgöl'e, kadınlar da Uzunçarşı başındaki Beşinci Kız Okulu Başöğretmenliği ile Affan Kız Okulu Başöğretmenliği'ne müracaat ederek, kendilerini kayıt etmeleri sayın halkımıza ilan olunur şeklinde Yenigün gazetesine ilan vermiştir.³⁰ Gece açılacak olan kursa, kadınlı erkekli pek çok kişi başvurmuştur. Bu sebeple dersane sayılarının artırılması için çalışmalara başlanmıştır.³¹

14 Şubat 1939'da yayımlanan Hatay Halkevleri talimatnamesinde, CHP ilkelerinin kökleşmesi, Anayurt dilinin halk arasında yaşayan kelimelerin, milli masal ve atasözlerinin toplanması, milli olan gelenek ve göreneklerin araştırılması, insanlara yurt sevgisinin aşılması, dil, tarih, edebiyat şubesinin görevleri olarak yer almıştır.³² Mayıs ayında Rahmi Apak CHP Genel Sekreterliği'nden, rejim propagandası yapmak, Alevilerle Araplar arasında Türkçe dilinin tamimi için halkevlerine Karagöz gazetesi ve piyeslerini istemiştir.³³ Kimliğin yeniden inşası ve geliştirilmesi için yoğun çaba sarf edilmiştir.

1939 yılında Türk kültürünün Hatay'da geliştirilmesini sağlamak üzere, Rahmi Apak görevlendirilmiştir. Mart 1939'da Rahmi Apak Antakya'da bir teşebbüs komitesi kurarak başta İskenderun, Kırıkhan ve Reyhanîye olmak üzere (Apak, Hatay'a gelmeden önce yerel elitler halkevleri için ön hazırlık yapmıştır) kazalarda parti ve halkevleri

²⁸ Sicil Varakası'nda İskenderun'da 1322'de doğduğu ve hukukçu olduğunu belirtmiştir. Bkz: **BCA**,490.01.0.0, Yer no: 950.683.1.

²⁹ Halkevlerinin kolları, azaları ve faaliyetleri için bkz: **Yenigün**, 25 Ocak 1939.

³⁰ **Yenigün**, 8 Ocak 1939.

³¹ **Yenigün**, 12 Ocak 1939.

³² **Yenigün**, 14 Şubat 1939.

³³ **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 926.606.1.

kurarak, köy ve mahalle ocaklarının teşkil edilmesine başlamıştır. Apak, bu örgütlenmenin sağlanması için Ankara'dan para talep etmişti. Apak gönderilen para ile Hatay Devleti yetkilileri ve Türkiye Fevkalade Murahhası Cevat Açıkalın ile işbirliği halinde parti ve halkevlerinin teşkilatlanmasını tamamlamıştır.³⁴ Aralık 1939'da da Ankara'dan gelen yardımlarla Vali Konağı'nın yanına (Eski Doğumevi) halkevi binası inşa edilmiştir.³⁵ Bu bağlamda halkevi, tek bir çatı altında değişik kollarda tek parti yönetiminin gerçekleştirmek istediği ideolojik eğimler doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır.

1.1 Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi

Hatay'ın Türkiye'ye iltihakı sonrası CHP bu kolun Hatay'ın tüm ilçelerinde etkin bir şekilde çalışması için büyük bir çaba göstermiştir. Çünkü manda yönetimi döneminde okullarda, resmi dairelerde Türk dili yerine Arap dili kullanılmaktaydı.³⁶ Bu amaçla CHP Seyhan Bölgesi Müfettişi Hasan Reşit Tankut, Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde ve Dil Kurumu'nda çalışan arkadaşlarından, Konya Mebusu Naim Hazım Onat'ı, Abdülkadir İnan'ı, Agop Dilaçar ve Şükrü Akkaya'yı, Hatay ve Hatay Türklüğü konusunda İskenderun, Antakya ve Kırıkhan'da konferans vermek için davet etmiştir.³⁷ Bu doğrultuda 27 Aralık 1939'da Nazım Hazım Onat, "*Dilimizin Zenginliği ve Köklülüğü*", semitik dillerle olan münasebetini, Abdülkadir İnan, "*Bugünkü Türk Irkını Vücuda Getiren Eski Türk Etnik Zümreleri ve Hatay Yerlilerini*", Agop Dilaçar, "*Alpin Irk, Türk Etnisi ve Hatay Halkı*", Şükrü Akkaya, "*Eski Hatay Tarihine Bir Bakış*" adlı konferans vermiştir.³⁸ Özellikle Hatay'da Türk kültürünün yerleşmesi için 1940 yılında CHP tarafından Agop Dilaçar'ın "*Alpin Irk, Türk Etnisi ve Hatay*" halkı adlı kitabı basılmıştır.³⁹ Tarihsel

³⁴ Adnan Sofuoğlu, Adil Dağıstan, **İşgalden Katılıma Hatay**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2008, s.102.

³⁵ **Yeniğün**, 8 Aralık 1939. Bina için bkz: (EK-2)

³⁶ Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz: Volkan Payaslı, "*Hatay'da Harf İnkılabı'nın Kabulü ve Yeni Alfabenin Uygulanması (1928-1938)*", **Turkish Studies**, Volume 6/1 Winter 2011, s.1643-1657.

³⁷ **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 950.683.1.

³⁸ **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 950.683.1.

³⁹ Kitap için bkz: Agop Dilaçar, **Alpin Irk, Türk Etnisi ve Hatay Halkı**, CHP Matbaa, 1940.

sürekliliğe vurgu yapmak adına, iltihak sonrası Hatay’da “Eti Türkü” tezlerinin sürdüğünü görmekteyiz.

1941 yılında Türk tarihini, edebiyatını ve coğrafyasını anlatan konferanslar düzenlenmiştir. İlk olarak Emniyet Müdürü İbrahim Akıncı, Türk İnkılâbını ve Osmanlı Devleti ile yeni Türkiye Cumhuriyeti arasındaki farkı anlatmıştır.⁴⁰ Turgut Serengil tarafından, Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılma sebepleri, Nahide Balcı tarafından ise “*İstiklal Mücadelesi*” konulu konferanslar verilmiştir.⁴¹ Mart ayında Kız Lisesi Tarih ve Yurt Bilgisi öğretmeni Bayan Sabriye Altay tarafından “*Türk Cemiyeti’nde Kadının Mevki ve Hukuku*” adlı konferans verilmiştir.⁴² Aynı zamanda 13 Ağustos 1942’de Vali Şükrü Sökmensüer, Maarif Müdürü Necdet Evrimer ve Sıhhat Müdürü Dr. İbrahim’inde katıldığı halkevi toplantısında zengin bir çalışma programı hazırlanmıştır. Bu amaçla, Hatay halk şairleri ve edebiyatın tetkiki üzerine çalışmalar başlamıştır. Buna ilaveten Hatay tarihinin tespiti için herkesin hatıralarını yazarak, halkevine vermesi istenmiştir.⁴³

1945’te Antakya Halkevi Başkanı Remzi Siliöz⁴⁴ CHP Genel Sekreterliği’ne, Dil ve Edebiyat şubesinde 25’i kadın, 80’i erkek olmak üzere 105 üyesi olduğunu bildirmiştir.⁴⁵ Halkevi dergisi, gelenekler, türküler, bilmece için araştırma yapmakta, aynı zamanda Hatay folkloru ile ilgili kitap hazırlamaktadır. İskenderun Halkevi’nde de Nuri Aydın Konuralp tarafından “Aleviliğin niçin Arap memleketlerinde yer bulamamış da Türkler arasında yayılmıştır?” adlı bir konferans verilmiştir. Karacaoğlan’ın yayımlanmamış şiirleri Hatay Dergisi’nde yayımlanmıştır. Halk türkülerini korumak ve yaymak için, halk şairleri gecesi yapılmıştır.⁴⁶ Türk dilinin Hatay’da yaygınlaşması, aidiyet bilincinin oluşmasında bu kolun etkin bir şekilde çalıştığı tespit edilmiştir.

⁴⁰ **Yeniğün**, 23 Ocak 1941.

⁴¹ **Yeniğün**, 12 Mart 1941.

⁴² **Yeniğün**, 26 Mart 1941.

⁴³ **Yeniğün**, 13 Ağustos 1940.

⁴⁴ CHP raporlarında Siliöz’ün İstanbul’daki Serbest Fırka’nın teşekkülünde Eminönü şubesinde çalışıp, Halk Partisine karşı propaganda yaptığı ifade edilmiştir. Daha sonra görevden alınmıştır. Bkz: **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 950.683.1

⁴⁵ Kısa bir süre sonra şubenin başına Erkek Lisesi Türkçe Öğretmeni Ziya Kılıçözlü getirilmiştir. Bkz: **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 845.345.2.

⁴⁶ **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 1038.995.1.

1.2 Güzel Sanatlar Şubesi

Bu şubenin amacı; resim vb. sanatlarda profesyonel veya amatör unsurları toplamak, sanat dalları ile ilgili kurslar düzenlemektir. İlk olarak sergi ve güzel sanatlar komitesi tarafından resim sergisi açılması kararı alınmıştır. Şube, 1939'da elişleri kursu açma girişiminde bulunmuştur. Kurs eski Sörlük Mektebi ve şimdi Kız Lisesi olan binada açılmıştır.⁴⁷ Kadınlarında sosyal hayat içerisinde inkılâpların savunucusu ve uygulayıcısı olması istenmiştir. Bu bağlamda Antakya Halkevi güzel sanatlar şubesine bağlı olarak, Bayan Nebile Duru'nun idaresinde, kadınlara ve genç kızlara yönelik şapkacılık kursu verilmiştir.⁴⁸ 18 Mart 1940'ta ellerinde resim, fotoğraf gibi eserleri olanların halkevine getirmesi istenmiştir.⁴⁹

7 Nisan 1940'ta halkevi amatör resim hocaları tarafından resim kursu ve sergisi açılması planlanmıştır.⁵⁰ Mart ayında da müzik kolu, müzik kursu açılmıştır.⁵¹ Sesi güzel olan kız ve erkeklere her hafta pazartesi ve perşembe kurslar verilmiştir.⁵² Halkevine bağlı şehir radyosu, müzik kolu tarafından düzenlenen konseri köprübaşındaki hoparlör vasıtasıyla halka dinletmiştir. Lise müzik öğretmeni Lütfü Altay'da iki solo müzikle büyük bir muvaffakiyet kazanmıştır.⁵³ Aynı zamanda resim sergileri de düzenlenmiştir. Nitekim Kız ve Erkek Lisesi öğrencileri tarafından yapılan resimler halkevinde sergilenmişti.⁵⁴ 1942'de Ankara'da amatör resim ve fotoğraf sergisi düzenlenmiştir. Amaç memleketin en uzak köşesindeki genç yetenekleri uyandırarak, Türk sanatkarının çoğalmasını sağlamak, sanatı halk tabakalarına götürmektir. Bu amaçla Veysi Şener, "Yelkenliler", "Yıkanan Çocuklar", "Pirinç Hanı Kapısı" yağlı boya çalışmasıyla sergiye katılmıştır.⁵⁵ Halk türkülerini korumak, derlemek ve yaymak için "Halk Türkülerini Derleme Teşekkülü" kurulmuştur. Son üç ay içinde 20'den fazla halk türküsü tespit edilmiştir.⁵⁶ 22 Nisan

⁴⁷ Yenigün, 10 Ağustos 1939.

⁴⁸ Yenigün, 2 Ağustos 1939.

⁴⁹ Yenigün, 18 Mart 1940.; Aralık 1940'ta resim ve fotoğraf sergisi açılmıştır. Bkz:

Yenigün, 20 Aralık 1940.

⁵⁰ Yenigün, 7 Nisan 1940.

⁵¹ Yenigün, 3 Mart 1940.

⁵² Yenigün, 13 Temmuz 1941.

⁵³ Yenigün, 10 Nisan 1940.

⁵⁴ Yenigün, 20 Aralık 1941.

⁵⁵ BCA, 490.01.0.0, Yer no:977.787.2.

⁵⁶ BCA, 490.1.0.0, Yer no: 1026.951.2.

1944'te halkevinde bir resim sergisi açılmış, açılış konuşmasını da Ziya Kılıçözlü yapmıştır. Sergide 30 kadar yağlı ve sulu boya peyzaj ile 40 afiş sergilenmiştir. Resam Hayrettin Çizer'in çalışmaları izleyenleri etkilemiştir.⁵⁷ 1945'te düzenlenen sanat gecelerinde öğretmen Fahri Gülser, Yunus Emre hakkında yaptığı araştırmayı Ziya Kılıçözlü, Aşık Paşa ve eserlerini anlatmıştır. Öğretmen Ethem Yılmaz Yunustan, Rukniddin Şahtan, Zeynep Hatun'dan, Şeyhi'den şiirler okumuştur. Müzik kolu tarafından da 11 Hatay türküsünden oluşan bir konser verilmiştir.⁵⁸ Hatay Halkevi Dergisi'nde sanat gecelerine dair şöyle bir bilgiye yer verilmiştir.⁵⁹

“Halkevimizde sık sık tertip ettiğimiz sanat geceleri, şehrimiz sanat ve edebiyat sevenlerini bir araya topluyor. Bu gecelerin görünürde manzarası sanat ve edebiyat havası içinde birkaç saat geçirmektir. Hakikatte güttüğü amaç bambaşkadır. Bu gecelerde bilinen edebiyatımıza yer vermekle beraber asıl gayemiz memleketin içinde gömülü ve gizli kıymetleri ortaya çıkarmak ve onları herkesin gözü önüne koymaktır... Sanat gecelerinin bize temin ettiği ikinci büyük kazanç da, Halkevliler ve aydın arkadaşlar arasında tetkik ve araştırma zevkinin kökleşmesidir.”

Yapılan çalışmalarla sanatın toplumsal işlev ve önemine vurgu getirilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda toplumsal birlikteliği sağlamak, sanat yoluyla milli değerleri inşa etmek temel amaç olmuştur.

1.3 Temsil Kolu

Temel amacı; şehir ve köylerde sosyal hayata canlılık getirmek, toplum için yararlı öğütlerde bulunmak, tiyatro sanatçısı olabilecek insanlara fırsat sağlamaktır. 1939'da Erzincan'dan Hatay'a gelen depremzedeler için bir piyes hazırlığı içine girilmiştir. Bu amaçla *“Anadolu İnönü'nün Göğsünde”* adlı bir piyes sergilenmiştir.⁶⁰ Kolun etkin bir şekilde çalışması için Ziya Bereket, Yakup Akpınar, Şükufe Kanarak, Niyir Çağlayan ve Sebahat Karabay getirilmiştir.⁶¹ 1941'de

⁵⁷ H. Çağlar, *“Resim Sergisi”*, **Hatay Halkevi Dergisi**, Y.1, S.4, 19 Mayıs 1944, s.12.

⁵⁸ **Hatay Halkevi**, S.11-12, Yıl 1, 19 Aralık 1944 ve Ocak1945, s.24.

⁵⁹ **Hatay Halkevi**, S.13, Yıl 1, Şubat-Mart 1945, s.1.

⁶⁰ **Yenigün**, 27 Ocak 1940.; Hatay Devleti döneminde de Halk Sineması'nda temsil kolu tarafından, Canavar adlı piyes hazırlanmıştır. Bu piyese elçi Cevat Açıkalan ve Başkonsolos Fethi Denlide katılmıştı. Bkz: **Yenigün**, 21 Şubat 1939.

⁶¹ **Yenigün**, 20 Mart 1941.

Hatay ilindeki halkevleri CHP Genel Sekreterliği'nden piyes talebinde bulunmuştur.⁶² Aynı yıl İstiklal Harbi'nden kesitler sunan “*Yanık Efe*” piyesini sergileyen halkevi, almış olduğu kararla 15 günde bir farklı bir temsil sergileyeceklerini belirtmişlerdi.⁶³ Alevilerin yoğunlukta olduğu Süveydiye ve Harbiye’de “*İstiklal*” piyesi sergilenmiştir.⁶⁴ Böylelikle tek tek Hatay’ın her köyüne gidilerek, Cumhuriyet rejiminin erdemlerinden, kuruluş felsefesinden bahsedilerek, halkın devletle bütünleşmesi amaçlanmıştır. İstiklal Marşı, bayrak olgusu, Türk tarihinden kesitler sunulması milli kimlik yaratma çabalarının da bir sonucudur.

1942’de Kız Lisesi’nde “*Hisei Şayia*” adlı üç perdelik komedi sergilenmiştir.⁶⁵ 1945’te CHP ve MEB, temsil kolunda üstün faaliyet gösteren Erkek Sanat Enstitüsü öğretmeni Hasan Öksüz’ü, Gazi İlkokulu öğretmenleri Behice Kutlu ve Naciye Geçkil’i, Hatay İlkokulu öğretmenleri Necmiye Toros ve Melahat Ülgen’i, Fevzi Çakmak İlkokulu öğretmenleri Hasan Kamil Başak ve Şadiye Beceren’i, İstiklal İlkokulu öğretmeni, Niyazi Aktaş’ı takdirname ile ödüllendirmiştir.⁶⁶

Temsil kolu bir yandan faaliyet gösterirken, bir yandan da CHP’den çeşitli konularda piyes istenmiştir.⁶⁷ Semiramis Kuseyri anılarında bu koldan şöyle bahsetmekteydi:⁶⁸

“...Orada tiyatrolar sahneye korduk. Büyüklerin koyduğu oyunlara küçük figüran olarak katılırdık. Halkevinin kendi grubu vardı. Mesela “*Akın Piyesini*” oynamışlardı. Onu çocukluğumda ben hiç unutmam. Daha sonra biz lisede hazırladığımız oyunları halkevi sahnesinde sahneye korduk. Orada kurslar vardı, onlara katılırdık. Çok canlı bir yerd halkevleri.”

Halkın sosyal ve eğlence hayatında bu kolun önemi büyüktü. Kuseyri ile yapılan görüşmede o yılları şöyle anlatmaktaydı.⁶⁹ “*CHP*

⁶² BCA, 490.1.0.0, Yer no: 926.606.1.

⁶³ *Yenigün*, 3 Ocak 1941.

⁶⁴ *Yenigün*, 21 Nisan 1941.

⁶⁵ *Yenigün*, 26 Ocak 1942.

⁶⁶ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 845.345.2.

⁶⁷ BCA, 490.1.0.0, Yer no: 1026.951.2.

⁶⁸ Konuşmayı aktaran için bkz: Eyüp Özveren vd., *Akdeniz Dünyası*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2006, s. 249.

⁶⁹ 16 Ağustos 2012 Sancak Maarif Vekili Mithat Kuseyri’nin kızı Semiramis Kuseyri ile yapılan konuşma. Semiramis Kuseyri’nin Temsil Kolu’na ait fotoğrafı için bkz: (EK-3)

ve Halkevleri okul dışında en çok uğradığımız yerlerdendi. Halkevlerinin CHP'ye ait olduğunu bile bilmezdik. Oranın sahnesi çok büyüktür. Lise olarak piyeslerimizi hep orada yaptık. Kadınlar erkek kılıfına girerdi. Ben Molyerin “Kibarlık Budalası”, “Hastalık Hastasını” oynadım. Özellikle Kibarlık Budalasında hizmetçi rolünü oynamıştım. Halkevinde konferansları dinlemeye giderdik. Aynı zamanda çok zengin bir kütüphanesi vardı.” CHP toplumun milli devlet yapısına uyum sağlaması için, milli duyguları dile getirecek piyesleri Hatay’a göndermesi, milli kimliğin yeniden inşası bakımından önemlidir.

1.4 Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi

Bu şubenin temel amacı; uzun dönem Fransız idaresi altında olan, Suriye'nin tesirinde öz dilden uzak kalan Hatay halkına milli kültürü benimsetmekti. Aynı zamanda okuma yazmayı ve sosyo-kültürel ekonomik yönden halka çeşitli meslekleri öğretmekti. Bu amaçla halkevi idare heyeti okuma yazması az olan vatandaşların bilgilerini artırmak üzere 20 Haziran'da kurs açma kararı almıştır. Kursta hesap, hendese, tarih ve coğrafya gibi dersler gösterilecekti.⁷⁰ İlk olarak, Fransızca ve İngilizce kursu açma kararı alınmıştır.⁷¹ 1941'de Halkevi tarafından, binanın alt kat salonunda halk dershaneleri açılmıştır. Bu dershaneler A ve B kısımlarından oluşmaktadır. Yalnız erkeklerle özgü olan dershanelerin A kısmında, akşamları saat 18'den 19'a ve B kısmında da 19.30'dan 20.30'a kadar eğitim yapılacaktır. Tedrisatı haftanın dört gününde yani pazartesi, salı, çarşamba, cuma günleri yapılacak ve fakir talebeye kalem, kâğıt, defter ve alfabe parasız olarak verilecekti.⁷² 23 Şubat 1941'de Dörtyol'da halkodası açılmıştır.⁷³ 1942'de pazartesi günleri saat 17'de çarşamba ve cuma günleri saat 18'de olmak üzere Fransızca kursları açılmıştır.⁷⁴ İkinci Dünya Savaşı yıllarına rağmen hızlıca kurslar açılarak, halkın Türkiye ile bütünleşmesi için yoğun bir faaliyet başlamıştır.

1943'te Balıkesir Milletvekili CHP Bölge Müfettişi Fahrettin Tiritioğlu, birisi cezaevinde ve diğeri halkevinde olmak üzere iki Türkçe öğretme kursu açıldığını, Antakya ve civarında Arap dili

⁷⁰ Yenigün, 14 Mayıs 1940.

⁷¹ Yenigün, 26 Nisan 1940.

⁷² Yenigün, 14 Ocak 1941.

⁷³ BCA., 490.1.0.0, Yer no: 926.726.2.

⁷⁴ Yenigün, 16 Şubat 1942.

konuşan önemli miktarda Alevi'nin olduğu, bunlara öz dilimizi öğretmek ve aralarında milli kültür ve ruhumuzu yaymak ve yerleştirmek için halkodalarına önem verilmesini raporlarda, CHP'ye bildirmiştir.⁷⁵ CHP Genel Sekreterliği, Halkevi Reisi Fevzi Atahan'dan nerelerde okuma yazma kurslarını açacaklarına dair bilgi istemiştir. Bu isteğe cevaben Atahan, bölgenin özel durumu göz önünde tutularak, yalnız nüfusun yarısından fazla Arapça konuşan semtlerinde olmak üzere Antakya'nın birçok mahallesinde okuma yazma kurslarının açılacağını belirtmiştir.⁷⁶ Manda döneminde gizliden gizliye açılan kurslar⁷⁷, halkın okuma yazmayı öğrenmesinde yetersiz kalmış, bu eksiklikler iltihak sonrası hızla giderilmeye çalışılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitimi ardından 1946'da Dr. Vedi Bilgin, CHP Genel Sekreterliği'ne Hatay'daki okuma yazma durumu ile ilgili şöyle bir rapor göndermiştir:⁷⁸

“Genel Sekreterlikçe gönderilen bir miktar para ile Antakya ve İskenderun Halkevleri vasıtası ile açılan Türkçe okuma yazma kurslarını da dolaştım ve dolaşıyorum. Bunlar da çalışıyorlar. Fakat yirmi yıllık müddeti yarınına indirmek için okul dışı faaliyetlere geçmek ve alevi kıızı ve kadınına dahi Türkçeyi daha çabuk öğretmek lazımdır. Bu hususta yüksek katınıza bir teklif yapacağım. Hatay'da Aleviler başlıca iki bölgede kesafet halindedirler: birisi Antakya bağlı Süveydiye Bucağı, diğeri İskenderun'un Arsu bucağıdır. Süveydiye ve civarında 23 bin Alevi vardır. Burada kilometre kare başına 220 nüfus isabet eder. Bunlar kâmilan Arapça konuşuyor. Bu bakımdan çalışma yığınağımızı önce burada yapmak lazımdır. Bu halkodasında musiki, spor, gece dersleri gibi 3 ameliyenin birden harekete geçirilmesini lüzumlu görüyorum... Hiç okul görmemiş olan çocuklarla halk tabakası arasında lisanı tamim etmek çarelerini dahi araştırmakta mutlak bir zaruret görmekteyim. Bunun için halk dershaneleri, temsil, musiki, müsamere halkı ilgilendiren konferanslar ve idman şekilleri bedeni ve sosyal gösterilerin, lisanın yayılması ve benimsenmesi bakımından önemli olacağına ve düzenli bir programla bu konular

⁷⁵ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1004.877.2.

⁷⁶ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1060.1071.1.

⁷⁷ Payaslı, a.g.m., s. 1646-1654.

⁷⁸ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 845.345.2.

üzerinde çalışıldığı takdirde çok iyi neticeler alınacağına inancım vardır.”

1947 ve 1948’de geniş çaplı olarak, Hatay Vilayeti’nin ilçelerinde ve köylerinde kadınlara ve erkeklere özgü olmak üzere okuma yazma kursları açılmıştır.⁷⁹ Kurs açılan yerler arasında; Antakya, Kavaslı, Karyer, Harbiye, Yakut, Karaksı, Armutlu, Sabunluk Köyleri, Samandağ, Altınözü’nün Karbeyaz Köyü, Reyhanlı, Hassa’nın Akbez Köyü yer almıştır.⁸⁰ Antakya Halk Dershaneleri okuma yazma kursları, Antakya Gazipaşa, Fevzi Çakmak, 23 Temmuz ve İstiklal İlkokulları’nda açılmıştır. İstiklal Okulu’nda 10 kişi bayan olmak üzere, üç okulda 85 erkek okuma yazma kursuna kayıt olmuştur.⁸¹ 1949’da da Antakya, İskenderun, Reyhanlı, Harbiye’de okuma yazma kurslarının açılması için CHP İl İdare Kurulu Başkanlığı’ndan ödenek istenmiştir. Aynı yıl İktisat Vekâleti tarafından Hatay’a 100 dokuma tezgâhı gönderilmiş, mesleği öğrenenlere tezgâhların verileceği duyurulmuştur. İlk olarak kurs Hatay’ın Harbiye Nahiye merkezinde açılmış, kurs halkın büyük ilgisini görmüştür. Daha sonra Belen, Kırıkhan, Reyhaniye ’de kurslar açılmıştır.⁸² Köylerde kadınlara yönelik dikiş-nakış kursları da verilmiştir. Hatay’ın bir köyüne uğrayan Nadir Nadi, gözlemlerini Cumhuriyet gazetesine şöyle aktarmıştır.⁸³

“...Mesude Evren. İstanbullu. Kadıköy Kız Sanat Enstitüsü’nden mezun. İdealist bir Türk kızı. Mesleğini ve öğrencilerini çıldırasıya seviyor. Yapılan işlemlere bakıyoruz; sofrâ örtüleri, yastık yüzleri, peçeteler vesaire, çamaşırlar, gecelikler, elbiselerde var... Köy kursları açıldıkları yerde bir yıl kadar sürüyorlar. Öğretmen masa, iskemle, ütü takımı, kapkacak gibi öğretim malzemesini beraberinde taşıyor. Şimdilik her kursun kadrosu yirmi beş otuz kişilik. İstekliler burada, yalnız işlenecek malzeme kendilerine ait olmak üzere, parasız olarak mükemmel bir ev kadınının bilmesi gereken her şeyi öğrenebiliyorlar. Meydana getirilen eserlerle kurs sonunda bir sergi açılıyor. Sonra her genç kız kendi işini alıp, çeyiz sandığına yerleştiriyor.”

⁷⁹ 1947’de açılan kurslar için bkz: BCA. 490.01.0.0, Yer no: 1060.1071.1.

⁸⁰ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1060.1071.1.

⁸¹ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1060.1071.1.

⁸² BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1060.1071.1.; Yenigün, 4 Şubat 1942.

⁸³ Cumhuriyet, 7 Nisan 1950.

CHP, halkodalarına bağlı okuma yazma kurslarıyla, uzun yıllar öz dilinden yoksun kalmış insanlara Türkçeyi öğretip, milli kültür bilinci kazandırmak için yoğun bir çaba sarf etmiştir.

1.5 Köycülük Şubesi

Şube, Hatay Devleti döneminde fazla bir faaliyet gösterememiştir. Sadece Dr. İbrahim İnal'ın başkanlığında Şeyhköy'e gidilmiş, halkın şikâyetleri dinlenmiştir.⁸⁴ Bu şubenin temel amacı; köy ile şehir uçurumunun ortadan kaldırılması için köy gezileri yaparak, köylünün ihtiyacını öğrenmek ve sosyo-kültürel gelişimlerine katkı sağlamak olmuştur.⁸⁵ 1939'da Halkevi Başkanı Samih Azmi Ezer'in de katılımıyla, Kuseyir, Karaksı, Musa Dağı, Seldırana, Döver ve Süveydiye'ye gidilerek, köylüye sosyal yardımlarda bulunulmuş ve onların talepleri not edilmiştir.⁸⁶ 23 Ağustos 1939'da Süveydiye'ye gidilmiş her zamanki gibi nehirlerden kaynaklanan sıtma hastalığına yakalananlar tedavi edilmiş ve 7. köy gezisi tamamlanmıştır.⁸⁷

Köycülük şubesinin yardım dışındaki diğer bir amacı da Hatay Vilayeti çevresinden sirayet eden Arap propagandalarını önlemek olmuştur. Özellikle 1940 yılında Antakya Halkevi Reisi Sami Azmi'nin, CHP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği rapor dikkat çekiciydi. Raporda şunlar yazmaktaydı:⁸⁸

“Hatay'ın içtimai bünyesi itibari ile son dünya hadisatı karşısında muhtelif tesirler altında kalacağı ihtimali ile halkevince

⁸⁴ **Yenigün**, 17 Ocak 1939.

⁸⁵ “Halkevi köycüleri köylü ile yakından temas etmeyi başlıca bir vazife bilirler. Bunun için her hafta pazar sabahları günün erken bir saatinde halkevinde toplanır ve her kolda iki hekim, bir eczacı, bir diş hekimi, bir iki avukat birkaç öğretmen olmak üzere kollara ayrılır ve köylere hareket ederler. Köye varır varmaz bütün köy halkını toplayarak onlarla hasbihale başlarlar. Bayanlar eve giderek köyün temizliğini gözden geçirirler. Kadınlarla alakadar olarak onları irşad ederler. Köyler için bire fiş tutulur bu fişlerde şu noktalar üzerinde köylüye not verilir. Köyün umumi temizliği helaların durumu, sokakların temizliği, badana durumu, çocukların temizliği, köy yolunun vaziyeti, gübreliklerin durumu ahırdaki temizlik, ağaç dikme işi... Bunlar bir cetvel halinde tanzim edilmiştir. Her hanenin karşısına müsbet veya menfi işaretler verilir ve yılsonunda müsbeti çok olan köy müsabakayı kazanmış sayılır. Köyde bir bayram yapılır. Halkevince tayin edilen nakdi mükafat merasimle köy sandığına yatırılır”. Bkz: Remzi Siliöz, “Halkevi Teşkilatı, Köycülük Kollarının Faaliyeti”, **Yenigün**, 17 Ağustos 1938.; Bu kol Türkiye'den gelen paralarla faaliyetini sürdürmüştür. Bkz: **Yenigün**, 18 Ağustos 1938.

⁸⁶ **Yenigün**, 1 Ağustos 1939.; **Yenigün**, 4 Ağustos 1939.; **Yenigün**, 8 Ağustos 1939.

⁸⁷ **Yenigün**, 23 Ağustos 1939.

⁸⁸ **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 1013.911.2.

daima göz önünde tutularak halk arasında cereyanlar dikkatle takip edilmekteydi. Bilhassa Arapça görüşen vatandaşlarımızın muhtelif merkezlerden yapılan tahriki amiz radyo neşriyatlarından müteessir olduğu göze çarpmaktaydı. Halk arasında öteden beri menfi kanatlar peşinde koşmakta tanınan ve her devirde muhalif ruh taşıyan ve halkın sırtından tufeyli bir surette geçinmeyi itiyad edinen bir takım mahdud şahısların radyo neşriyatını kendi düşüncelerine uydurarak halk arasında yaymak yolunda saptıkları da gözden kaçmıyordu. Cumhuriyet devrine kadar geçen asırlarca maarif nimetinden mahrum kalmış ve muhakkak Türk olan milli benliğini birtakım dini ve mezhebi akidelerin tesiri altında gayip etmiş olan Alevi vatandaşlarımız arasında fesatçıyane tahrikât ve telkinat hükümetin de gözünden kaçmamış bulunuyordu. Halkevi Vilayet'in bu husustaki mesaisine mazide olduğu gibi menfi propagandaların mücadelesine devam etmiş bulunuyordu. Son emirler üzerine bu husustaki faaliyetlerimizi artırmış bulunuyoruz. Bir taraftan halkevinde tenvir işi ile meşgul bulunurken diğer taraftan da bilhassa menfi propagandaların tevsih edildiği mıntikalardaki köylere gidilerek halkla yakından devamlı temaslara başlanmış, partimizin direktifleri daireside vatanımızın bugünkü cihan hadiseleri karşısındaki durumu ve gizli kuvvetlerin faaliyeti ve bunlarla mücadele esasları üzerinde münasip bir şekilde tenvir edilmeye başlanmıştır.”

Aynı belgede köycülük kolunun Süveydiye'ye, Yayladağı'na, Kuseyri'ye giderek, Aleviler arasında yayılan menfi propagandaları önlemek için tedbirler alındığı, bu propagandaların nahiyenin merkezi olan Levşiye'de daha yoğun olduğu belirtilmiştir.⁸⁹

19 Ağustos 1940 tarihinde köycülük kolu bir plan yaparak, köyleri 12 merkeze ayırmış ve haftada birisine gidilerek, köyü inceleme ve köylüleri dinlemeye karar vermiştir. İlk olarak Karaksı Köyü'ne gezi düzenlenmiş ve çevredeki on köyde toplantıya

⁸⁹ “Arapça günlük radyo gazetesi Atatürk döneminde, Matbuata ve İstihbarat Umum Müdürlüğü (Vedat Nedim Tör ile Şükrü Ögel) tarafından yayımlandı. Arapça radyo Fransız manda yönetiminde olan Hatay'ın Türkiye'ye ilhakı için yürütülen mücadelenin parçasıydı. Hatay meselesi Atatürk'ün en duyarlı olduğu konuların başında yer alıyordu. Atatürk'ün sağlığında başlayan El İzaat'ül Arabiye'nin yayını 1 yıl kadar devam etti. Radyonun yayımlandığı dönem Müdürlüğü, şimdiki İçişleri Bakanlığı'na ait binanın dokuz odasında faaliyet gösteriyordu”. Bkz: Abdullah Muradoğlu, “Atatürk'ten Arapça Radyo Gazetesi”, **Yarın**, (Mayıs, 2002).

çağrılmıştır. Programda; Sancağa bağlılık, köyün ilerlemesi ve köylünün vazifesi anlatımı, sporun faydası, beden terbiyesinin ehemmiyeti yer almıştır. Köylü bir yandan aydınlatılırken, bir yandan da doktorlar köylüleri muayene etmiş, diş tabipleri de köylünün dişlerini tedavi etmiştir. Öğretmenler, okuma yazma hususunda köylüye yol göstermiştir.⁹⁰ İkinci gezi Sabunluk Köyü'ne yapılmıştır. Bu geziye, halkevinin dokuz kolundan üyeler de katılmıştır. Spor kolu temsilcileri vatandaşlara, çeşitli spor hareketi yaptırmış, Cumhuriyetin erdemlerinden bahsetmiş, diş doktoru Zübeyir Göçmen 60 kadar vatandaşın dişini tedavi etmiştir.⁹¹ Üçüncü gezi Baksanlı Köyü'ne düzenlenmiş, geziye halkevinin bütün kolları katılmıştır.⁹² 1940 yılı içerisinde 34 köy gezisi, 72 konferans ve 120 toplantı yapılmıştır.⁹³ Böylelikle İkinci Dünya Savaşı sürerken köylünün, şehirlilerle bütünleşmesi fikri, uygulamada ve gündelik hayatta başarıya ulaşmıştır.

1.6 Kütüphane ve Yayın Şubesi

Halkevi içerisinde yer alan kütüphane ve okuma odalarının amacı; insanların okuma alışkanlığını geliştirmek, milli kültürün halk arasında yayılmasını sağlamaktır. Bu amaçla halkevi Türkiye'den getirilen kitaplarla zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Hatay ili ve çevresini tanıtan inceleme bir eser olmadığı için Hatay rehberini ve folklorunu tespit eden bir tetkik eserin hazırlanması bu şubenin esas amacı olmuştur.⁹⁴ Nitekim Halkevi yayın şubesi, 6 Aralık 1939'da "*Güzel Hatay*" adlı bir mecmua çıkartma kararı alınmıştır.⁹⁵ 25 Aralık 1939'da kütüphaneye yeni kitaplar gelmiş, halkın kitaplardan faydalanması için nüfus cüzdanlarının yanlarında olmasının kâfi olacağı belirtilmiştir.⁹⁶ Okuma alışkanlığının geliştirilmesinde, halkevine önemli roller verilmiştir.

13 Nisan 1940'ta halkevi neşriyat kolu aldığı bir kararla, şehrin belli semtlerine hoparlör koyarak, her akşam saat 5.30'da halkı

⁹⁰ **Yenigün**, 19 Ağustos 1940.

⁹¹ **Yenigün**, 26 Ağustos 1940.

⁹² **Yenigün**, 2 Eylül 1940.

⁹³ **Yenigün**, 3 Eylül 1940.

⁹⁴ **BCA**, 490.1.0.0, Yer no: 1038.995.1

⁹⁵ **Yenigün**, 6 Aralık 1939.

⁹⁶ **Yenigün**, 25 Aralık 1939.

gündelik ve dünya olayları hakkında bilgilendirmeyi amaçlamıştır. Ankara'dan gelen üç hoparlörden birisi hükümet caddesine diğeri Affan Caddesi'ne sonuncusu da Uzunçarşı'ya konulmuştur.⁹⁷

Hatay'ın Türkiye'ye iltihakı sonrası Ankara'dan kitap istemi de artmıştır. Manda döneminde baskılar sonucu fazla kitap gelmezken, iltihak sonrası gelen kitap sayısı artmıştır. 1940-1941 yılında Antakya, İskenderun, Belen, Yayladağı, Kırıkhan ve Reyhanlı Halkevlerine Türk dili ve tarihiyle ilgili pek çok kitap gelmiştir.⁹⁸ Bu amaçla Hatay Vilayeti'nde faaliyette bulunan 145 öğretmen okulunda açılan köy kütüphanelerine, köylünün aydınlanmasını sağlamak üzere gazete, dergi ve diğer eserlerin gönderilmesi Hatay Valisi Şükrü Sökmensüer tarafından istenmiştir.⁹⁹ 1942'de bu kol ile ilgili verilen raporlarda, kütüphaneden en çok öğrencilerin yararlandığı, hükümetin yasak ettiği eserlerin kütüphaneye alınmadığı bilgisi yer almıştır.¹⁰⁰

1.7 Sosyal Yardım Şubesi

Bu şubenin amacı; yardıma muhtaç kimsesiz çocukları, hasta ve yaşlıları muayene ettirmek ve onların daha iyi koşullarda yaşaması için gelir elde etmektir. 1940 yılının Ağustos ayı itibariyle haftanın her perşembe günü saat 9'dan 12'ye kadar Sıhhat Müdürü Dr. İbrahim İnal tarafından fakir hastalar muayene ve tedavi edilecekti.¹⁰¹ Bu kişi daha önceki bölümlerde de bahsedildiği gibi manda döneminde CHP tarafından halkı örgütlemek üzere Hatay'a gönderilmiştir. Manda döneminde olduğu gibi iltihak sonrası Hatay'da bulunan Dr. İbrahim İnal, hastaların tedavisini sistemli ve programlı şekilde gerçekleştirmek istemiştir. Bu bağlamda, halkevinde bir klinik açılmış ve doktorlar nöbetleşe halkı tedavi etmiştir.¹⁰²

1942 tarihi itibariyle haftada bir gün olmak ve yalnız göz hastalarına mahsus olmak üzere bir muayenehane açılmıştır.¹⁰³ Şubenin başkanı Öğretmen Nüzhet Bilgin kimsesiz çocuklara yardım

⁹⁷ **Yenigün**, 13 Nisan 1940.

⁹⁸ Kitap listeleri için bkz: **BCA**. 490.01.0.0, Yer no: 926.606.1.

⁹⁹ **BCA**. 490.01.0.0, Yer no: 926.606.1.

¹⁰⁰ **BCA**. 490.01.0.0, Yer no: 1004.877.2.

¹⁰¹ **Yenigün**, 28 Ağustos 1940.

¹⁰² Doktorlar şu kişilerden oluşmaktaydı: Dr. Cevri Civelek, Dr. Mesrur Hatay, Dr. Vedi Bilgin, Dr. Cavit Yurtman, Diş Tabibi Gani Kunt. **Bkz: Yenigün**, 19 Mart 1941.

¹⁰³ **BCA**. 490.01.0.0, Yer no: 1004.877.2.

etmek ile ilgilenmiştir.¹⁰⁴ 1943'te şubeye mali gelir sağlamak için sağır ve dilsiz Profesör Zevki İshak oyunları sergilenmiştir.¹⁰⁵ Aslında bir bakıma manda döneminde ihmal edilen insanların yaraları kısmi olsa da sarılmaya çalışılmıştır.

1.8 Spor Şubesi

Bu şubenin temel amacı; halka çeşitli spor hareketleri öğretmek, çeşitli dallarda spor faaliyetinde bulunarak, halkın bedenini terbiye etmektir. Aynı zamanda 1946 yılı sonrası CHP ideolojisi ve propagandasını, halk arasında yaymak temel amaçtı. 20 Mart 1940 tarihinde halkevi kendisine bağlı olarak 23 Temmuz Spor Kulübü'nü kurmaya karar vermiş ve beyannameyi hükümete vermiştir.¹⁰⁶ Böylelikle spor yoluyla halkın CHP'nin etrafında örgütlenmesi amaçlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı bitimine kadar bu kolun pek aktif olmadığı tespit edilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı bitimi sonrası 1945'te Antakya Halkevi Başkanı Remzi Siliöz, hentbol takımı için Ankara'dan malzeme yardımı talebinde bulunmuştur. 1948'de İskenderun Halkevi Reisi Kadri Nuri Köksal, İskenderun gençlerini su sporlarına teşvik etmek için CHP'den maddi yardım istemiştir.¹⁰⁷ Aynı yıl Ankara'dan futbol faaliyetlerinin sürdürülmesi için malzeme gönderilmiştir.¹⁰⁸ Bu yıllarda DP ve CHP rekabeti spora da yansımıştır. DP'liler kendi propagandalarını yapmak üzere Kurtuluş Sporunu kurmuşlardı. Buna paralel olarak Halkevi Başkanı Şükrü Balcı, CHP'li olan Beden Terbiyesi ve Gençspor Kulübü dışında bir spor kulübü kurarak, gençleri parti etrafında toplamak istediklerini Ankara'ya bildirmiştir. Aynı zamanda halkevi bahçesine tenis kortu yapılması için maddi yardım istenmiştir. Bu vesileyle Hatay'ın aydın kesimi de halkevine kazandırılmış olacaktı.¹⁰⁹ DP'nin kurduğu spor kuruluşuna karşı daha güçlü olmak için voleybol takımı kurmak için faaliyete girilmiştir. Bu amaçla Ankara'dan futbol ve voleybol takımı için malzemeler gönderilmiştir.¹¹⁰ CHP ve DP rekabeti spora yansımış ve toplum

¹⁰⁴ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1004.877.2.

¹⁰⁵ Yenigün, 2 Haziran 1943.

¹⁰⁶ Yenigün, 19 Mart 1940.

¹⁰⁷ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1126.110.3.

¹⁰⁸ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1126.110.3.

¹⁰⁹ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1126.110.3.

¹¹⁰ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1126.110.3.

manda dönemini aratmayacak şekilde ikiye bölünmüştür. Spora da siyasetin yansıması kaçınılmaz olmuştur.

1.9 Müze ve Sergi Şubesi

Birçok kültür ve medeniyete ev sahipliği yapmış olan Hatay açık hava müzesi durumunda olmasına rağmen, halkevi açıldığında bu şube yeterince faaliyet gösterememiştir. Yenigün gazetesinin 6 Mart 1940 tarihli nüshasında müzik ve sergi kolunun şefi Ruhi Teken olarak ilan edilmiştir. Bu şubenin daha sonraki yıllarda nasıl bir faaliyet içerisinde olduğuna dair bir bilgi elde edilememiştir.

2. Halkevlerinin kapatılışı

1950'de CHP'nin 27 yıllık iktidarı sona ermiş, DP ülkenin başına geçmişti. CHP'nin bir uzantısı, propaganda aracı olduğu gerekçesiyle 8 Ağustos 1951 tarihinde kabul edilen ve 11 Ağustos 1951 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan genelgeye göre halkevleri kapatılmıştır.¹¹¹ Halkevlerinin menkul, gayrimenkul bütün mal varlığı hazineye, binaları ise hastanelere, okullara devredilmiştir.¹¹² 9 Kasım 1950'de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ Antakya'ya gelerek, Vali Rebi Karatekin ve Belediye Başkanı Şekip İnal, Sağlık Müdürü, Emniyet Müdürü ile halkevini gezdikten sonra binanın bir katının doğum evi ve bir katın da çocuk hastanesi haline getirilmeye elverişli olduğu neticesine varmıştır.¹¹³ DP yanlısı basında da il ve ilçelerde bulunan halkevlerinin hiçbir işe yaramadığı, bu evlerin halkın malı olduğu, CHP'nin bir uzvu haline geldiği dile getirilmiştir.¹¹⁴ Böylelikle halkevlerinin kaldırılacağına sinyalleri verilmiş, DP yanlısı basında kamuoyu yaratma çabalarına girmiştir.

Ayyıldız gazetesi de İskenderun ve Antakya Halkevlerinin sinemalarının hala faaliyette olduğunu, buraların hemen boşaltılmasını vali ve kaymakamdan istemiştir.¹¹⁵ Bütün bu eleştirilere rağmen, halkevlerinin kuruluş yıl dönümü için tören düzenlenmiştir. Törenin ilk konuşmasını, CHP İli İdare Kurulu Başkanı Dr. Selahattin Özel yapmış, konuşmasında halkevlerinin öneminden ve tarihçesinden

¹¹¹ Bu konudaki tartışmalar için bkz: **TBMM Tutanak Dergisi**, C9, D 9, 1951, s.637-650.

¹¹² **TC Resmi Gazete**, 11 Ağustos 1951, Kanun no: 5830, s.1782.

¹¹³ **Yeniyol**, 9 Kasım 1950.

¹¹⁴ **Yeniyol**, 16 Kasım 1950.

¹¹⁵ **Ayyıldız**, 17 Eylül 1951.

bahsetmiştir.¹¹⁶ Ancak birkaç ay sonra 5830 sayılı kanunla devlete intikal eden binalardan bazılarının tahsis cihetleri hakkındaki 8/II/1951 tarihli ve 3/13908 sayılı kararın Hatay Halkevi binasına ait hükmünün kaldırılması ve bu binanın doğumevi olarak kullanılmak üzere Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na tahsis edilmesi, Bakanlar Kurulunca 7/5/1952 tarihinde kararlaştırılmıştır.¹¹⁷ Bunun üzerine halkevinin eşyaları resmi dairelere taksim edilmek suretiyle halkevi boşaltılmıştır.¹¹⁸ Hatay'da 1936 yılından beri insanlara okuma yazma öğreten, çeşitli faaliyetlerle Hatay'ın Türkiye'ye entegrasyonunu sağlayan tarihi kuruluşun misyonu, 1952 yılında son bulmuştur.

3. Hatay Halkevi Dergisi'nin İçerik Analizi¹¹⁹

1943'te Antakya Halkevi Reisi Selahattin Özel, Hatay'da 32 sayfalık bir mecmua çıkarılması için, CHP Genel Sekreterliği'nden yardım istemiştir.¹²⁰ Derginin imtiyaz sahibi Selahattin Özel, Neşriyat Müdürü Ziya Kılıçözlü'yü. Derginin teknik işlerine bakarsa, Hakkı Çinçin'di. Dergide, Ziya Kılıçözlü (Lise Türkçe Öğretmeni), Vedi Münir Karabay, Nafi Miskioğlu, Hakkı Çinçin (E.Lisesi), Sıtkı Parlar (E.Lisesi), Adil Güçlü (E.Lisesi), Rüştü Karaoğlu (E.Lisesi), Fevzi Atahan, Selahattin Kutlu, Şükrü Oğuz, Şükrü Balcı, Şemsettin Kutlu, H. Çınar, Ruhi Tekan, Ethem Yılmaz, Niyazi Çıtakoğlu yazı yazıyordu. 16 Eylül 1944'te CHP'nin de direktifiyle halkevine bağlı "*Hatay Dergisi*" çıkarılması kararlaştırılmış ve derginin amacı da şöyle belirtilmiştir:¹²¹

"... İşgal kuvvetleri bu mezhep ihtilaflarından daha esaslı surette faydalanmak gayesiyle bu olaya bir millet ihtilafı şeklini vermekten de çekinmemişler, Alevilere kendilerinin, Haçlı orduları bakiyesi olduklarını, bundan maada Avrupai ırka mensup bulduklarını, dolayısı ile de Türklerle hiçbir irki karabetleri mevcut olmadığı telkinlerini yaymışlardı. Bundan başka aynı idare tarafından Avrupai ırka mensubiyetleri fikrini takviye maksadıyla Alevilere geniş hürriyetler ve hudutsuz salahiyetler de bahsedilmiş, kültür, ticaret, iktisat sahalarında Türklerin elindeki bütün vasıta ve imkânlar

¹¹⁶ **Sabah**, 26 Şubat 1952.

¹¹⁷ **BCA**, 030.18.01, Yer no: 128.36.17.

¹¹⁸ **Sabah**, 4 Temmuz 1952.

¹¹⁹ Dergide yer alan makaleler ve sayıları EK-4'te verilmiştir.

¹²⁰ **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 845.345.1.

¹²¹ **BCA**, 490.01.0.0, Yer no: 845.345.1.

alınmıştır. Mandater idarenin Türk harsını tamamı ile imha gayesi ile takip ettiği programın başına her derecedeki okullara Fransız muallim ve müfettişleri getirmek işini de koymuş olduğunu ve yine her derecedeki tedris müesseselerinde temel ders olarak Fransızca'yı aldıklarını zikretmek de lazımdır. Nüfusu 150.000'e baliğ olan Antakya'nın yarısına yakın Arap ve Alevi olduğuna ve bunlar da yukarıda arz edilen şekilde siyasi telkinlerle zehirlenmiş bulduklarına göre bu çevredeki halkın temsil meselesindeki zorluklar yüksek katınızca da takdir buyrulur kanaatindeyim... Halkın büyük bir kısmı halen Arapça konuşmakta ve Arap-Fransız kültürünün tesiri altında bulunmaktadır. Bu kitleyi Türk kültürüne intibak ettirmek halkevimizin en başta gelen ve en kutsal bir vazifesidir”.

Ayda bir kez yayınlanan derginin ilk sayısı 19 Şubat 1944'te¹²², son sayısı yani 14. sayısı (13. sayıyla birlikte basılmıştır) Nisan 1945'te çıkmıştır. 25 Eylül 1945'te derginin yaşatılması, yazı yazarlara maddi desteğin sağlanması ve matbaadaki eksikliklerin giderilmesi hususunda CHP'den yardım istenmiştir.¹²³ CHP Genel Sekreterliği'nden gelen telgrafta Hatay dergisi abonesinin 31 Aralık 1945'te bittiği, 1 Ocak 1946'dan 30 Haziran 1946'ya kadar 400 nüsha üzerinden altı aylık abone parası ile olan 600 liranın CHP İl İdare Kurulu Başkanlığı vasıtası ile halkevine iletiildiği bilgisi yer almıştır. Telgrafın sonunda da şu temenni yer almıştır:¹²⁴

“ ilk nüshasından itibaren derginiz incelenmiştir. Hatay'da Türk kültürünün ve halkevi fikrinin yayılması her çevreden daha çok istediğimiz bir şeydir. Bu hususta baş etki olacak derginin bundan böyle düzgün ve dolgun çıkmasını rica eder başarı dileği ile gözlerinizden öperim.”

Derginin 1945 yılı sonrası nüshalarına ulaşamamıştır. Nüshası 25 kuruş olup, 12-15 sayfa şeklinde yayına hazırlanmıştır. Dergi Antakya CHP Basımevi'nde çıkarılmıştır. Üçüncü sayıdan sonra Yenigün Basımevi'nde basılmıştır. Derginin son kısımlarında Türkiye genelinde çıkan halkevi dergilerine de yer verilmiştir.¹²⁵

¹²² Derginin ilk sayısının kapağı için bkz: (EK-5)

¹²³ BCA, 490.1.0.0, Yer no: 1038.995.1.

¹²⁴ BCA, 490.01.0.0, Yer no: 845.345.1.

¹²⁵ Dergide ele alınan konular ve ayrıntılı bilgi için bkz: **Hatay Halkevi Dergisi**, 19 Şubat 1944.

Ziya Kılıçöz ise derginin ilk sayısının dördüncü sayfasında “*Hatay Niçin Çıkıyor*” adlı yazısına yer vererek derginin misyonunu şöyle anlatmıştır:

“Hatay Türkü, müstevliye her fırsatta karşı koymakta devam etti. Bu karşı koyuş ‘Asi’ gibi sessiz ‘Asi’ gibi derin ‘Asi’ gibi amansızdı. Hatay, milliyetine dokundukça en derin ezayı duyuyor buna sert, dik bir kaya matemi ile karşı koyuyordu. Atatürk’ün ülküsü ile yetişen çocuklar bile milli benliğini her şeyden üstün tutuyor. Kendisine okulda yabancı bir dille hitap eden müstevliye ‘Bize Türkçe söyle biz senin dilinden anlamıyoruz’ diye haykırmaktan çekinmiyorlardı. Hatay, Türkçe konuşmaktan, Türkçe okumaktan, Türkçe düşünmekten, Türkçe yaşamaktan bir saniye bile uzaklaşmadı. Gözünü gönlünü Anayurt’a çevirdi...”

Dergi ilk sayısından itibaren Hatay halkının belleği ve Türk kültürünün yaşatıcısı olacağına dair önemli ipuçları vermiştir. Aynı zamanda derginin amacına ulaşmasında Hatay’ın Türkiye’ye iltihak için hizmet etmiş entelektüel kadrolarda yer alanlar kişiler, iltihak sonrası da aynı misyonu üstlenmişlerdi. Fransız manda döneminde görevleri ağırlıklı olarak siyasi iken şimdiki sorumlulukları sadece halkın kültürel açıdan Türkiye’ye uyum sağlamasıydı. Bir bakıma derginin çıkarılması ve yüklendiği görev, Türkiye genelinde çıkan dergilerden farklı olmuştur. Dergide işlenen konuları üç başlık altında özetlemek mümkündür. Birincisi: Türk dili ve kültürünü geliştirmekti. İkincisi: Hatay’ın nasıl bağımsızlığına kavuştuğu hakkında bilgilendirmekti. Üçüncüsü: Milli Mücadele’den kesitler sunmaktır.

Dergi ilk sayısında Hatay mücadelesinin önemli portrelerinden biri olan Vedi Münir Karabay’ın “*Hatay Meselesi Nasıl Başladı Nasıl Bitti?*” adlı makalesine yer vererek, geçmişin hatıralarda tazelenmesini hedeflemiştir. Derginin ikinci sayısında da Karabay’ın makalesine yer verilmiş aynı zamanda Ankara’da çıkmakta olan Ülkü ve Ulus dergilerinin, Hatay dergisinin çıkışına dair teşekkürler yer almıştır. Bu sayıda dikkati çeken bir konu Ankara Üniversitesi’nin ikinci haftasını Hatay’da düzenlemiş olmasıdır. Üniversite’nin hocalarından Doç Dr. Niyazi Çıtakoğlu, “*Hatay’ın Coğrafi Durumu*” adlı çalışması dergide yayımlanmıştır. Çalışmada, bölgenin tamamen

Türkiye'nin bir parçası olduğu anlatılmak istenmiştir. Üçüncü sayıda Milli Mücadele'den kesitler sunulmuş ayrıca Hatay'ın folklorik özelliklerine değinilmiştir. Dördüncü ve beşinci sayıda 19 Mayıs kutlamalarına denk gelmekle beraber, derginin kapağına günün önemini belirten, maraton koşusunda bulunan iki genç tasvir edilmiştir. Aynı sayıda resim sergisinden, Hatay'ın coğrafi durumundan bahsedilmiştir. Özellikle bu sayının son sayfasında, okuyuculardan altıncı sayı için Hatay işgal günlerinde çekilen ızdırapları anlatan ve iltihak ümitlerinin ışığını taşıyan yazılar istenmiştir. Bu bağlamda altıncı, yedinci ve sekizinci sayıda "*Kurtuluş Günü*" (Ziya Kılıçözlü), "*5 Temmuz*" (Remzi Siliöz), "*23 Temmuz*" (Selim Çelenk) yazılarına geniş ölçüde yer verilmiştir. Aynı şekilde Milli Mücadele'den de önemli kesitler sunulmuştur. Zeki Akpınar'ın "*Hatay'da Kültür*" adlı makalesinde Fransızların, Türk kültürünü nasıl yok etmeye çalıştığı konusu işlenmiştir. Dokuzuncu sayıda bölgenin Türk kimliğine vurgu getirecek çalışmalar yer almaktadır. Onuncu sayıda yer alan altı makalede tamamen Atatürk'ün Hatay'a verdiği değer anlatılmaktadır.

On bir ve on ikinci sayı birlikte çıkmış, bu sayıda halkevlerinin faaliyetlerine, Halkevi Dergisi'nin prensiplerine, Hatay'ın kültürel özelliklerine yer verilmiştir. Aynı zamanda İlkçağdan, İlk Müslüman Türk Devletleri'ne kadar ki olan dönemde şehirde bulunan tarihi eserlere değinilmiştir. On üçüncü sayıda da Hatay'da manda döneminde bulunan tarihi yapılardan bahsedilmektedir. Fransız manda döneminde bölgedeki arkeolojik eserlerin Batılı devletler tarafından nasıl yağma edildiğine dair önemli bilgiler verilmiştir. Son sayıda da tamamen kültür konuları işlenmiş ve halkevlerinin faaliyetleri hakkında halk bilgilendirilmiştir.

Sonuç olarak çeşitli sergiler, konferanslar, anılar yoluyla Türk kültürünün geliştirilmesi, Hatay'ın Türkiye ile bağlarını kuvvetlendirmesi esas amaç olmuştur. Zira dergide yazılan 77 makalenin 31'i Türk dili ve edebiyatı, 20'si Hatay tarihi ve bağımsızlık mücadelesi, 26'sı farklı konular ile ilgilidir.¹²⁶ Bu durum bize derginin çıkış amacına hizmet ettiğini göstermektedir. Böylelikle,

¹²⁶ Dergide yer alan konuların sayısal dağılımı bir tablo olarak yansıtılmıştır. Tablo için bkz: (EK-6)

Hatay'ın Türkiye'ye iltihakı sonrası hızlı bir şekilde kültürel seferberliğin başladığını ve bölgede milli kimliğin yeniden inşa edilmeye çalışıldığını söylemek mümkün olmuştur. Aynı zamanda derginin neden yayından kaldırıldığına dair bilgi elde edilememiştir.

SONUÇ

Manda idaresi, bölgede yaşayan Türklerin kendi kültürlerini öğrenmesine engel olmak üzere yörede siyasi teşekkül kurmalarına izin vermedikleri için 1930'larda Halk Grubuna bağlı gayri resmi olarak halkevleri faaliyet göstermiştir. Hatay'da 1937'de resmi hüviyete kovuşan halkevleri, Türkiye'deki halkevlerinden farklı olarak bölgede milli birlik ve beraberliğin sağlanması yönünde önemli bir misyon üstlenmiştir. Yörenin yerel elitleri ile Türk Hükümeti'nin koordineli çalışması sonucunda halkevlerinin Hatay'ın Türkiye'ye iltihakında önemli bir role sahip olduğu görülmüştür. İltihak sonrası İkinci Dünya Savaşı koşullarına rağmen halkevleri kollarına önceki dönemlerdeki gibi bir görev daha verilmiştir. Bu görev, bölgede çeşitli konularda konferanslar, sergiler, tiyatrolar ve müsamereler düzenleyerek halkta aidiyet duygusunu oluşturmaktır. Bu etkinlikler düzenlenirken Kemalizmin, CHP'nin temel prensipleri gibi Türk inkılâbının halka öğretilmesi esas alınmıştır. Bu yöntemle toplumsal dönüşüm sağlanmak istenmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı yıllarına denk gelen evrede çıkarılan Hatay Halkevi Dergisi âdete bir kültür okulu özelliğini taşımıştır. Derginin çıkarılış amacı da Türkiye'nin dört bir tarafında çıkan halkevleri dergilerinden farklılık gösterir. İçerik analizinde ele alındığı gibi dergi çok zengin bir içerikle (tarih, dil, kültür konularıyla) halkı aydınlatmaya çalışmıştır. Bölgenin tarihi ve coğrafi olarak Orta Doğu'dan ziyade Anadolu'ya ait bir Türk yurdu olduğu vurgulanmak istenmiştir. Siyasal, sosyal ve kültürel konuların yer aldığı derginin bir yıl sonra kapanmış olması Türk kültürü ve dilinin yörede yerleşmesi ve gelişmesi yönünde önemli bir noksanlık olmuştur.

Kaynakça**Arşivler****Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)**

BCA, 490.1.0.0, Yer no: 962.726.2.

BCA, 490.01.0.0, Yer no: 950.683.1.

BCA, 490.01.0.0, Yer no: 926.606.1.

BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1038.995.1.

BCA,490.01.0.0, Yer no: 1004.877.2.

BCA, 490.01.0.0, Yer no: 845.345.2.

BCA, 490.01.0.0, Yer no:977.787.2.

BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1004.877.2.

BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1126. 110.3.

BCA, 490.1.0.0, Yer no: 1026.951.2.

BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1060.1071.1.

BCA, 490.01.0.0, Yer no: 1013.911.2.

Cumhurbaşkanlığı Arşivi

Cumhurbaşkanlığı Arşivi, A IV-18-c, D 74-1, F 19-21.

Cumhurbaşkanlığı Arşivi, A IV-18-c, D 74-1, F 21-28.

Cumhurbaşkanlığı Arşivi, A 4, D 74-1, F 19-51.

Cumhurbaşkanlığı Arşivi, A 4 18-c, D 74-1, F 21-68.

Resmi Yayınlar

TBMM Tutanak Dergisi, C9, D 9, 1951, s.637-650.

TBMM Zabıt Ceridesi, C.14, Devre 1, İçtima 2, Ankara, 1958, s.24-26

TBMM Zabıt Ceridesi, C 3, D VI, 1939, s.430-437

TC Resmi Gazete, 11 Ağustos 1951, Kanun no: 5830, s.1782.

Gazete ve Dergiler

Ayyıldız

Cumhuriyet

Sabah

Yarın

Yeni gün

Yeniyol

Kitap ve İnceleme Eserler

- Bazantay, Pierre, **La Penetration De l'enseignement Dans le Sandjak Automene d'Alexandrette**, Imprimerie Catholique, Beyrauth, 1935.
- Çeçen, Anıl, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, Cumhuriyet Yayınları, İstanbul, 2000.
- Çelenk, Selim, **Hatay'ın Kurtuluş Mücadelesi Anıları**, Antakya Gazeteciler Cemiyeti, Hatay, 1987.
- Dağıstan, Adil ve Sofuoğlu, Adnan, **İşgalden Katılma Hatay**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2008.
- Dilaçar, Agop, **Alpin Irk, Türk Etnisi ve Hatay Halkı**, CHP Matbaa, 1940.
- Göztepe, Tarık Mümtaz, **Hatay Albümü**, Ülkü Matbaa, İstanbul, 1942.
- Kireççi, Refik, **Antakya**, Seçenek Ofset, İskenderun, 1998.
- Konuralp, Nuri Aydın, **Hatay'ın Kurtuluş ve Kurtuluş Mücadelesi Tarihi**, Hatay Postası Gazete ve Basımevi, İskenderun, 1973.
- Kural Yuluğ Tekin, Osmanlı **İmparatorluğu'nun Paylaşılması**, Kalite Matbaa, Ankara, 1976.
- Melek, Abdurrahman, **Hatay Nasıl Kurtuldu?**, TTK, Ankara, 1991.
- Mümtaz, Tarık, **Çizgiler ve Bilgiler**, Halep, 1935.
- Oran, Baskın, **Türk Dış Politikası, C.I(1919- 1980)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.
- Öcal, Hulki, **Hatay Savaşı**, Desen Matbaası, Ankara, 1953.
- Özveren vd., Eyüp, **Akdeniz Dünyası**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2006.
- Selçuk, Hamdi, **Bütün Yönleriyle Hatay'ın O Eski Günleri**, Sucuoğlu Matbaa, İstanbul, 1972.
- Siliöz, Remzi, **Hatay İli ve Milli Mücadele Yılları**, Ankara Kitapevi, Bursa, 1937.
- Soyer vd., Şinasi, **Hatay İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim**, MEB, Hatay, 1998.
- Sökmen, Tayfur, **Hatay'ın Kurtuluşu İçin Harcanan Çabalar**, TTK, Ankara, 1992.
- Yeşilkaya, Neşe G., **Halkevleri: ideoloji ve Mimarlık**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003.

Makaleler

- Bazantay, Pierre, *"Conflic De Nationalites Au Proche-Orient, (Le Sandjak D'Alexandrette 1934-1939), Ed. Armenag Aprahamian, (Membre Du Conseil*

National Armenien)”, **La France Et La Question D’Orient**, Rapport Nu. 3, <http://www.haybachdban.org/Armenie-Occidentale/Departement-Interieur/Analyse/LE-SANDJAK-D-ALEXANDRETTE-Rapport-N%C2%B03.pdf> s 19-24.(04.11.2013).

Çağlar, H., “*Resim Sergisi*”, **Hatay Halkevi Dergisi**, Y.1, S.4, 19 Mayıs 1944

Elamir, Dalal Arsuzi- “*Zeki al Arsuzi and Syrian-Arab Nationalism In The Periphery: The Alexandretta Crisis Of 1936-1939*”, **Beirut texte und studien**, Band 96.

Muradoğlu, Abdullah, “*Atatürk’ten Arapça Radyo Gazetesi*”, **Yarın**, (Mayıs, 2002).

Payaslı, Volkan, “*Halkevlerinin Hatay’daki Faaliyetleri ve Hatay’ın Türkiye’ye Katılımı Sürecindeki Rolü Üzerine Bir Değerlendirme(1937-1939)*”**History Studies**,Volume 3/Issue 1 2011.

Payaslı, Volkan “*Hatay’da Harf İnkılabı’nın Kabulü ve Yeni Alfabenin Uygulanması (1928-1938)*”, **Turkish Studies**, Volume 6/1 Winter 2011.

Siliöz, Remzi, “*Halkevi Teşkilatı*”, **Yenigün**, 25 Mart 1944.

Soysal, İsmail, “*Hatay Sorunu ve Türk-Fransız Siyasal İlişkileri (1936-1939)*”, **Bellekten**, CXLIX, S.193-195, 1986.

Watenpaugh, Keith “*Creating Phantoms: “Zaki al-Arsuzi, the Alexandretta Crisis and The Formation of Modern Arap Nationalism in Syria*”, **International Journal of Middle East Studies**, v. 28, n. 3 (August, 1996).

Sözlü Tarih Çalışması

Sancak Maarif Vekili Mithat Kuseyri’nin Kızı Semiramis Kuseyri ile yapılan görüşme.

EKLER
EK-1

1937-1938'de açılan Aktepe Halkevi. (Adil Çetin Arşivi)

EK-2

Bina sahibi	<i>Harun Nettek</i>		No.	Mevcut Planlar
Kira			1.	Vaziyet planı Mikyas
Binanın cinsi (kâğıt, yarı kâğıt, ahşap)	<i>Kâğıt</i>	Binanın bulunduğu şehir veya köy:	2.	Zemin kat * * * <i>vardır</i>
Binanın kıymeti	<i>16000 Lira</i>	<i>İskenderiye</i>	3.	Bodrum * * * <i>vardır</i>
Yapılma tarihi	<i>1939</i>	<i>Esas Cephe</i>	4.	1.inci * * * <i>vardır</i>
Tadil olduğu tarih ve bedeli		Proje sahibi	5.	2.inci * * * <i>vardır</i>
Kağıtın tesisi	<i>vardır</i>	İmza bedeli	6.	Makta * * *
Elektrik	<i>vardır</i>	İmarî tarihi	7.	Cebheler * *
Sihhi	<i>vardır</i>	Ne gibi tahsisat yapıldığı	8.	
Sahne	<i>vardır</i>		9.	
Bahçe durumu	<i>Bahçe etrafında çim, parmaklıklar çitleri</i>		10.	
Alan ölçüsü m.²	<i>5706 m.²</i>		11.	
			12.	
			13.	
			14.	
			15.	
			16.	
			17.	
			18.	
			19.	
			20.	
			21.	

1939'da yapılan Halkevi Binası

EK-3

Halkevi Temsil Kolu: Kibarlık Budalası rolünde hizmetçi kadın olan Semiramis Kuseyri. (Semiramis Kuseyri Aile Arşivi)

EK-4**HATAY HALKEVİ DERGİSİ'NDE YER ALAN MAKALELER**

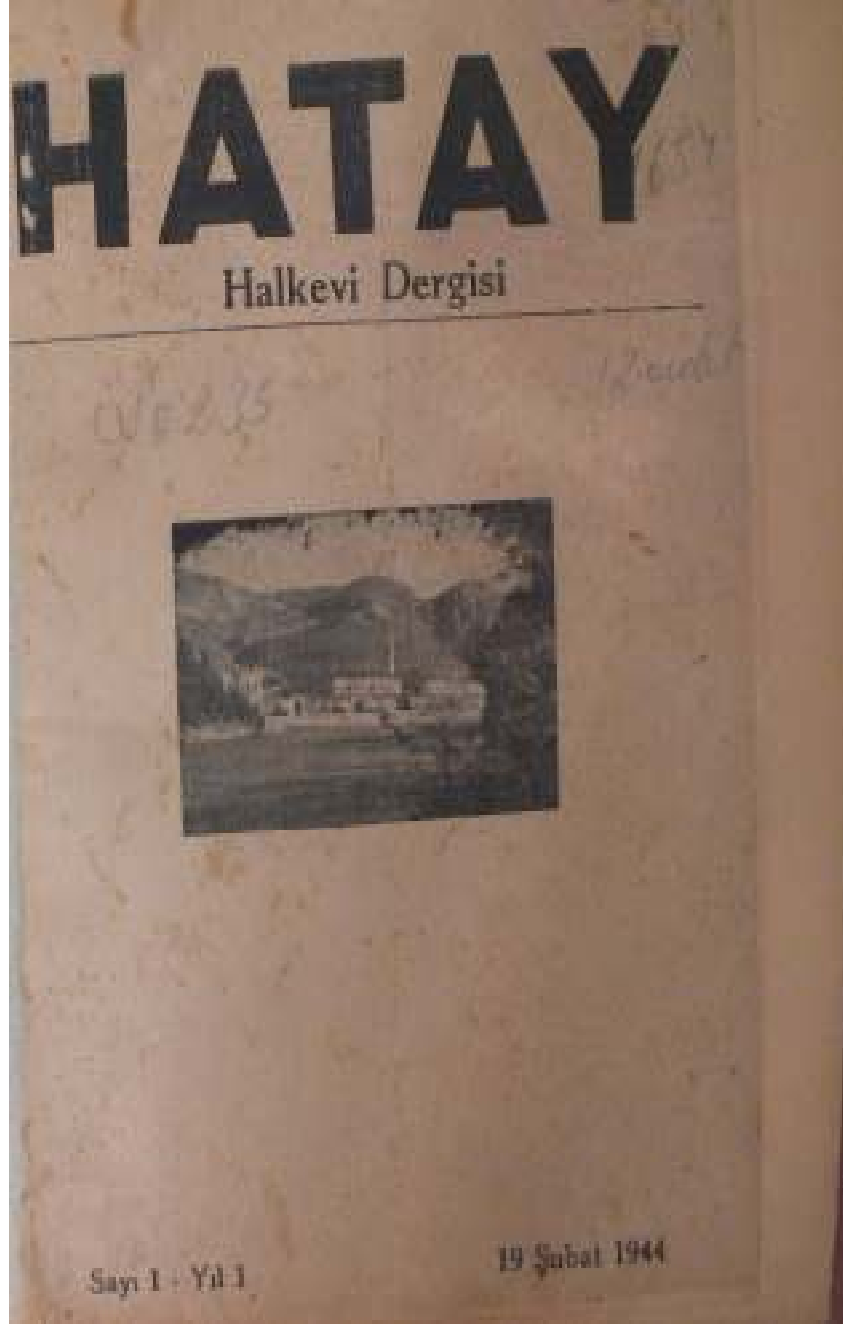
- A. Ergönül, “*Halkevi ve Halkçılık*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.13-14, Nisan-Mayıs 1945, s.1.
- E. Yılmaz, “*Telli Osman*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.12-13, Şubat-Mart 1945, s.16.
- Etem Yılmaz Ergenekonlu, “*Telli Osman*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.1, 19 Şubat 1944, s.17.
- Hakkı Çağlar, “*Biz*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.2, 19 Mart 1944, s.14.
- Hakkı Çağlar, “*Resim sergisi*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.4, 19 Mayıs 1944, s.11.
- Hayreddin Çizer, “*Bir Bahar Akşamı*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.3, 19 Nisan 1944, s.13.
- Hayrettin Çizer, “*Bir Rüya*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.10, 19 Kasım 1944.
- Hayrettin Çizer, “*İskenderun-Antakya*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.9, 19 Ekim 1944, s.13.
- Hayrettin Çizer, “*Peyza*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.1, Yıl 1, 19 Şubat 1944, s.12.
- Hayrettin Çizer, “*Yağmur*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.2, 19 Mart 1944, s.11.
- Hikmet Turhan Dağlı, “*Mustafa Münif Efendi*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.4, 19 Mayıs 1944, s.8.

- Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “*Antakya'nın Suları*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.6, 19 Temmuz 1944, s.3.
- Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Hatay Biyografyası”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.12-13, Şubat-Mart 1945, s.9.
- Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “*Mustafa Münif Efendi*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.3, 19 Nisan 1944, s.10.
- Hikmet Turhan Dağlıoğlu, “Yıkık Köprü”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.5, 19 Haziran 1944, s.7.
- İ. Olcaytuğ, “*Atatürk*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.10, 19 Kasım 1944.
- Kamil Barka, “*Karacağolan Gecesi ve Kul Mehmet*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.13-14, Nisan-Mayıs 1945, s.11.
- Latif Günel, “*Halkevi*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.2, 19 Mart 1944, s.15.
- M. Aşır Aksu, “*Türk İhtilali'nin Ekonomik Yönetimi*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.11-12, 19 Aralık 1944 ve Ocak 1945, s.13.
- M. Özdoğan, “*Gençler ve Hayat*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.2, 19 Mart 1944, s.13.
- Nafî Mıstıkoğlu, “*Hatay'da Düğünler*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.3, 19 Nisan 1944, s.15.
- Nafî Mıskıoğlu, “*Hatay'da düğünler*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.1, 19 Şubat 1944, s.13.
- Nafî Mıskıoğlu, “*Hatay'da Düğünler*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.2, 19 Mart 1944, s.15.
- Nafî Mıskıoğlu, “*Hatay'da Düğünler*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.5, 19 Haziran 1944, s.13.
- Nafî Mıskıoğlu, “*Hatay'da düğünler*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.7, 19 Ağustos 1944, s.14.
- Nafî Mıskıoğlu, “*Hatay'da Düğünler*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.9, 19 Ekim 1944, s.11.
- Nahide Gülser, “*Hatay'da Tarihi Eserler*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.11-12, 19 Aralık 1944 ve Ocak 1945, s.16.
- Nahide Gülser, “*Hatay'da Tarihi Eserler*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.12-13, Şubat-Mart 1945, s.5.
- Nezih Karaman, “*Yanlı Tanınan Hatay*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.11-12, 19 Aralık 1944 ve Ocak 1945, s.5.
- Niyazi Çıtakoğlu, “*Hatay'ın Coğrafi Durumu*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.2, 19 Mart 1944, s.5.
- Niyazi Çıtakoğlu, “*Hatay'ın Coğrafi Durumu*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.3, 19 Nisan 1944, s.5.

- Niyazi Çıtakoğlu, “*Hatay’ın Coğrafi Durumu*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.4, 19 Mayıs1944, s.5.
- Niyazi Çıtakoğlu, “*Hatay’ın Coğrafi Durumu*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.5, 19 Haziran 1944, s.10.
- Nuriye Siliöz, “*Ata*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.10, 19 Kasım1944.
- Rasim Karaman, “*Bizde aile*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.12-13, Şubat-Mart 1945, s.13.
- Rasim Karaman, “*Bizde Aile*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.13-14, Nisan-Mayıs 1945, s.9.
- Remiz O. Arık, “*Antakyamız*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.6, 19 Temmuz 1944, s.14.
- Remzi O Arık, “*Antakyamız*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.7, 19 Ağustos 1944, s.7.
- Remzi Siliöz, “*Hatay’da Doğum Adetleri*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.11-12, 19 Aralık 1944 ve Ocak1945, s.7.
- Remzi Siliöz, “*Hatay’da Köy Düğünleri*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.13-14, Nisan-Mayıs 1945, s.14.
- Ruhi Tekan, “*Hatay Kronolojisi*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.1, 19 Şubat 1944, s.5.
- Ruhi Tekan, “*Hatay Müzesi ve Mozaikleri*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.12-13, Şubat-Mart 1945, s.7.
- Salahattin Kutlu, “*Bozlaklar*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.10, 19 Kasım1944.
- Salahattin Kutlu, “*Bozlaklar*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.9, 19 Ekim 1944, s.8.
- Selim Çelenk, “*23 Temmuz*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.7, 19 Ağustos 1944, s.1.
- Şükrü Balcı, “*Bir şehir tiyatrosu ihtiyacı*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.11-12, 19 Aralık 1944 ve Ocak1945, s.6.
- Şükrü Oğuz, “*30 Ağustos*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.8, 19 Eylül 1944, s.1.
- Şükrü Oğuz, “*Antakya’da İpekçilik*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.6, 19 Temmuz 1944, s.4.
- Şükrü Oğuz, “*Ata ve Hatay*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.10, 19 Kasım1944.
- Şükrü Oğuz, “*Ata ve Hatay*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.7, 19 Ağustos 1944, s.1.
- Şükrü Oğuz, “*Ata ve Hatay*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.8, 19 Eylül 1944, s.6.
- Şükrü Oğuz, “*Ata ve Hatay*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.9, 19 Ekim 1944, s.3.
- Şükrü Oğuz, “*Lozan ve Montrö*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.7, 19 Ağustos 1944, s.12.
- Şükrü Oğuz, “*Marathon koşusu*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.4, 19 Mayıs1944, s.1.
- Turgut Üner, “*İskenderun Halkevi*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.13-14, Nisan-Mayıs 1945, s.8.
- Turgut Üner, “*İskenderun Tarihine Bir Bakış*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.11-12, 19 Aralık 1944 ve Ocak1945, s.18.

- Vedi Münir Karabay, “*Hatay Meselesi Nasıl Başladı Nasıl Bitti?*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.2, 19 Mart 1944, s.9.
- Vedi Münir Karabay, “*Hatay Meselesi*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.1, 19 Şubat 1944, s.7.
- Vedi Münir Karabay, “*Hatay Şairleri*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.11-12, 19 Aralık 1944 ve Ocak1945, s.3.
- Vedi Münir Karabay, “*Hatay Şairleri*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.13-14, Nisan-Mayıs 1945, s.5.
- Vedi Münir Karabay, “*Hatay Şairlerinden Akif Karabay*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.12-13, Şubat-Mart 1945, s.2.
- Zeki Akpınar, “*Hatay’da Kültür*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.8, 19 Eylül 1944, s.12.
- Zeki Akpınar, “*Hava şehitlerine ağıt*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.4, 19 Mayıs1944, s.11.
- Zeki Akpınar, “*Havacılık*”, **Hatay Halkevi**, S.8, Yıl 1, 19 Eylül 1944, s.9.
- Ziya Kılıçözlü, “*19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.5, 19 Haziran 1944, s.5.
- Ziya Kılıçözlü, “*2. İnönü Zaferi*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.3, 19 Nisan1944, s.1.
- Ziya Kılıçözlü, “*Altı yıl oldu*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.10, 19 Kasım1944.
- Ziya Kılıçözlü, “*Büyük Halk Şairleri*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.9, 19 Ekim 1944, s.7.
- Ziya Kılıçözlü, “*Güneşli ağıt*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.2, 19 Mart 1944, s.18.
- Ziya Kılıçözlü, “*Hatay Niçin Çıkıyor?*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.1, 19 Şubat 1944, s.4.
- Ziya Kılıçözlü, “*İNÖNÜ*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.7, 19 Ağustos 1944, s.9.
- Ziya Kılıçözlü, “*Kurtuluş Günü*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.6, 19 Temmuz 1944, s.1.
- Ziya Kılıçözlü, “*Kutlu toprak*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.4, 19 Mayıs1944, s.15.
- Ziya Kılıçözlü, “*Mehmet Emin Yurdakul*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.1, 19 Şubat 1944, s.10.
- Ziya Kılıçözlü, “*Namık Kemal*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 2, S.11-12, 19 Aralık 1944 ve Ocak1945, s.20.
- Ziya Kılıçözlü, “*Ne bir kibir, Ne grup*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.1, 19 Şubat 1944, s.9.
- Ziya Kılıçözlü, “*Türk ülku ve Türk Kadını*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.2, 19 Mart 1944, s.3.
- Ziya Kılıçözlü, “*Türkçemiz*”, **Hatay Halkevi**, Yıl 1, S.9, 19 Ekim 1944, s.1.

EK-5

EK-6

Yazar	Makale Sayısı	Hatay tarihi ve bağımsızlık mücadelesi	Milli Mücadele ve Atatürk	Türk Dili ve Edebiyatı	Hatay'ın Coğrafyası	Gelenek ve görenekler (Kültür)
A. Ergönül	1		1			
Etem Yılmaz Ergenekonlu	2			2		
Hakkı Çağlar	2		1	1		
Hayrettin Çizer	5	1		4		
Hilmet Turhan Dağhoğlu	5	1		4		
İ. Olcaytuğ	1			1		
Kamil Barka	1			1		
Latif Günal	1			1		
M. Aşir Aksu	1		1			
M. Özdoğan	1					1
Nafi Miskioğlu	6					6
Nahide Gülser	2	2				
Nezih Karaman	1			1		
Niyazi Çitakoğlu	4				4	
Nuriye Siliöz	1			1		
Rasim Karaman	2					2
Remzi O Arık	2	2				
Remzi Siliöz	2					2
Ruhi Tekan	2	2				
Salahattin Kutlu	1			1		
Selim Çelenk	1	1				
Şükrü Balcı	1					1
Şükrü Oğuz	8	6	2			
Turgut Üner	2	1				1
Vedi Münir Karabay	5	2		3		
Zeki Akpınar	3	1	1	1		
Ziya Kılıçoğlu	14	1	3	10		
TOPLAM	77	20	9	31	4	13

(Tablolar elde edilen verilerle tarafımızdan oluşturulmuştur.)

